

Музей Бульбы і шакалад “Чорная Панна” – арыгінальныя ідэі развіцця музейнай справы

5

Няміга, якую мы страцілі. Досвед, варты настальгіі

12

Па сваёй натуре аператары – людзі сціплыя і не імкнучца бліскаць на “чырвоных дорожках”, але яны дакладна ведаюць значнасць сваёй працы.

РАМАН ТАРАСЕВІЧ

7

штотыднёвая грамадска-палітычная газета | выдаецца з кастрычніка 1991 года | № 28 (1624) | 21 ліпеня 2023 г.

КУЛЬТУРА

► Дзяржаўная падтрымка

Брэсцкі тэатр лялек атрымаў грант Прэзідэнта на стварэнне спектакля аб Еўфрасіні Полацкай. – У кастрычніку па гранце Прэзідэнта ставім спектакль “Еўфрасіня Полацкая. Святыя літары”, ставіць галоўны рэжысёр тэатра Дзяніс Казачук. Ён з’ездзіў у Полацк, паглыбляецца ў тэматыку. З Піцера запрошана мастачка Ірына Цітавец. Яна ўжо працавала ў нашым тэатры над спектаклямі “Белы ікол”, “Шаўчунок”, – паведаміла дырэктар тэатра Тамара Паўлюковіч.

► Патрыятызм – агульная справа

На стварэнне Рэспубліканскага цэнтра патрыятычнага выхавання моладзі ў Брэсцкай крэпасці сабрана каля 7,5 млн. На будаўніцтва цэнтра была накіравана палова сродкаў, заробленых на рэспубліканскім суботніку, – каля 7 млн. Акрамя таго, дзяржаўныя і камерцыйныя арганізацыі ахвяравалі звыш 550 тыс., яшчэ крыху больш за 20 тыс. паступіла на спецыяльны рахунак ад грамадзян. Рэспубліканскі цэнтр патрыятычнага выхавання моладзі будзе створаны на базе Кобрынскага ўмацавання Брэсцкай крэпасці. Цяпер гэта філіял Брэсцкага дзяржаўнага абласнога Цэнтра маладзёжнай творчасці.

КРЭШЧЭНДА ТВОРЧАГА ПАСЫЛУ

Фестываль “Славянскі базар у Віцебску” – з’ява экстраардынарная. А яго творчым эпіцэнтрам, безумоўна, з’яўляецца Міжнародны конкурс выканаўцаў эстраднай песні “Віцебск”. Сёлета Гран-пры конкурсу заваявала прадстаўніца Арменіі Маша Мнджяна. Першую прэмію міжнароднае журы прысудзіла беларусу Саміру Ёлчыеву. Каментуючы свой выступ, аршанец адзначыў, што вынікі конкурсу вызначыў другі дзень, калі ўдзельнікі выконвалі сусветныя хіты. – Сусветны хіт усё вырашыў, – сказаў Самір. – Гэта было шыкоўна, мы вельмі ста-

раліся, прарабілі вялікую працу за паўтара месяца: пачынаючы ад вобразу, заканчваючы ўсімі пастаноўкамі. Самым галоўным для мяне было годна прадставіць сваю краіну. Думаю, у мяне гэта атрымалася. Па словах членаў журы, асноўнымі крытэрыямі ацэнкі выступленняў маладых выканаўцаў былі эмацыянальнасць, душэўнасць, музычнасць і сцэнічны вобраз. Канкурсанты імкнуліся максімальна прадэманстраваць свае таленты, здзівіць судзіўцаў артыстызмам і “запаліць” залу.

СОНЕЧНЫ ЧАЛАВЕК

Працяг на стар. 2, 8 – 9

стар. 14 – 15 ►

Яднанне народаў і дзяржаў

Аб гэтым Прэзідэнт Беларусі Александр Лукашэнка заявіў 13 ліпеня на цырымоніі адкрыцця XXXII Міжнароднага фестывалю мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску”.

Паводле слоў Кіраўніка дзяржавы, фестываль воль ужо трэці стагоддзі робіць пудоўны горад на дванаццаці месцаў прыяцельнага сапраўдных

талантаў і знаўцаў мастацтва. “Мы, беларусы, не дзеля пафасу называем Віцебск культурнай сталіцай. Гэты статус правызначаны гісторыяй. І тысячы гадоў таму, калі тут праходзілі шлях з варагаў у грэкі, і сёння горад быў і застаецца скаржываннем нашых культур і традыцый розных народаў. Тут заўсёды біўся рытм крэчэйных ідэй і задуш’я”, — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

Узнагароды для Культуры дзвюх краін

На “Славянскім базары ў Віцебску” 14 ліпеня дзедкам культуры Рэспублікі Беларусь і Расійскай Федэрацыі былі ўручаныя ўзнагароды Пастаяннага камітэта Саюзнай Дзяржавы.

Генеральны дырэктар Вялікага тэатра Беларусі Кашырына Дулава ўдасцелена ўзнагароды за значны ўклад ва ўмацаванне беларуска-расійскіх культурных сувязей, правядзенне сумесных праектаў і абменных гастроляў. За ўклад у развіццё і ўмацаванне беларуска-расійскага супрацоўніцтва, арганізацыю шырокага асветлення мерапрыемстваў міжнароднага фестывалю мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску” і папулярызаванне Саюзнай дзяржавы ў эфіры тэлерадыёкампаніі “Мір” ўзнагароду ўручыў дырэктару Нацыянальнага філіяла Міждзяржаўнай

тэлерадыёкампаніі “Мір” у Рэспубліцы Беларусь, старшыні “Беларускага саюза жанчын” Вользе Шпілеўскай. Старшыня Нацыянальнай дзяржаўнай тэлерадыёкампаніі Рэспублікі Беларусь Іван Эйсмант узнагароджаны за ўклад у развіццё і ўмацаванне беларуска-расійскага супрацоўніцтва, арганізацыю шырокага асветлення мерапрыемстваў міжнароднага фестывалю мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску” і папулярызаванне Саюзнай дзяржавы ў эфіры Белтэлерадыёкампаніі. Таксама за шматгадовы творчы ўклад у арганізацыю і правядзенне мерапрыемстваў Саюзнай дзяржавы ўзнагароджана Магілёўскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці і культурына асветнай работы, дыплом уручыў дырэктару Установы культуры Алегу Хмялюкову.

Акрамя таго, за шматгадовы творчы ўклад ва ўмацаванне беларуска-расійскіх культурных сувязей

На фота: 1. Месячнік Прамер-міністра Беларусі Ігар Пётрышэнка ўручае спецыяльны прыз Прэзідэнта Беларусі “Славянскага надзея” Елізаветце Спшышчэй (Расія). 2. Дзяржаўны сакратар Саюзнай дзяржавы Дамітрый Місешчыў ўзнагароджвае генеральнага дырэктара Вялікага тэатра Беларусі Кашырыну Дулаву. 3. Злева — направа: начальнік ўпраўлення культуры і народнай творчасці Міністэрства культуры Ірына Карповіч, міністр культуры Анатоль Маркевіч, начальнік ўпраўлення культуры Віцебскага аблвыканкома Пётр Падуры і Горадзе майстроў. 4. Міжнародны прас-цэнтр фестывалю мастацтваў “Славянскі базар...” 13 ліпеня ўручае іста адкрыццё ў Канцэртнай зале “Віцебск”.

У наш час Віцебчызна стала радзімай маштабных творчых фестывалюў, конкурсаў, форумуў рэспубліканскага і міжнароднага ўзроўня. Тут зараджаецца новыя традыцыі, адкрываюцца новыя таланты — ствараецца гісторыя сучаснага мастацтва.

“Гэту гісторыю пішае вы — нашы любімыя артысты, мастакі, кампазітары, паэты, народныя майстры. Я ад усёй душы дзякую ўсім, хто дораць нашаму свету часцінку сваёй душы. Мы чым ве ў песнях, бачым у тэатральных паставоў, танцавальных нумарах і вольных паказах, ва ўнікальных дэкаратывных вырабах. Мы ўсе, удзельнікі, арганізатары, госці, ствараем тут дзіўную атмасферу сапраўднага мастацтва, якое аб’ядноўвае народы і дзяржавы. Мастацтва, якое прыгожае сваім нашанянальным каларытам, якое з’яўляецца сапраўды высокім, заўсёды ўзнікаючы на палітычным і гістарычным”, — падкрэсліў беларускі лідар.

“Дзів фестывалю “Праз мастацтва — да міру і ўзаемаарумення” ніколі не будзе актуальны, як сёння. Славянскае адзінства, адзінства ўсіх разважлівых людзей зноў выпрабаўваецца на трываласць. Але тут, у Віцебску, з году ў год мы бачым, як яны становіцца толькі машэй. На гэтай сцэне выступаюць артысты з самых далёкіх куткоў планеты. Прыязджаючы і прычыны якіх абпаіраем, умоваўваючы і разважваючы сваю дзяржаўнасць. І робім усё, каб самі стаць належаінай апорай дзеіам і ўнукам. Мы заўсёды былі астраўком бяспекі і належаінай апорай для ўсіх міралюбных людзей. Паверце, Беларусь будзе заўсёды такой”, — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

“Я вельмі ганю даверанае мне права ўручаць на гэтай сцэне заслужаныя ўзнагароды”, — адзначыў беларускі лідар.

Паводле матэрыялаў прас-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Паводле матэрыялаў прас-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

У гэтым годзе Аляксандр Лукашэнка ўручыў Гран-пры пераможцу XXI Міжнароднага дзіцячага музычнага конкурсу “Віцебск”, якім стаў юны выканаўца з Казахстана Шэрхан Арыстан.

Прэзідэнт на цырымоніі адкрыцця фестывалю таксама ўручыў заслужаны артысты Беларусі і ізнменнай выдачай “Славянскага базару ў Віцебску” Алене Спырыдуў спецыяльную ўзнагароду “Праз мастацтва — да міру і ўзаемаарумення”.

“Як і ўсе папярэднія гады, сёння мы ўшаноўваем тых, хто робіць першыя крокі ў прафесіі, і майстроў, якія ўжо адбыліся. Мы інонім вопыт і ўклад у развіццё айчынай культуры, бачым новыя таланты, адкрываем ім дарогу ў вялікае жыццё і на вялікую сцэну. У нейкай ступені гэта цырымонія адлюстроўвае сутнасць палітыкі нашых дзяржаў, пабулаванай на прышых пераэмнасіі эпох і пакаленняў. Мы, беларусы, з вялікай павагай ставімся да папярэднікаў, на прычыны якіх абпаіраем, умоваўваючы і разважваючы сваю дзяржаўнасць. І робім усё, каб самі стаць належаінай апорай дзеіам і ўнукам. Мы заўсёды былі астраўком бяспекі і належаінай апорай для ўсіх міралюбных людзей. Паверце, Беларусь будзе заўсёды такой”, — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

“Я вельмі ганю даверанае мне права ўручаць на гэтай сцэне заслужаныя ўзнагароды”, — адзначыў беларускі лідар.

Паводле матэрыялаў прас-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь

Цытата тыдня

“Мне вельмі падабаецца! Столькі ўсяго цікавага, а якая крутая атмасфера! Калі будзе магчыма, абавязкова хачу пабыць тут яшчэ”.

Жыня Давіц Ота, юны дыпламант “Славянскага базару...” з Аўстраліі

Ідэя тыдня

“Для таго каб нарадзіцца новыя таланты і калектывы, павінны быць розныя творчыя пляцоўкі, дзе яны могуць сябе праўляць. Асаблівай увагі заслугоўваюць народныя калектывы”.

Зара, заслужаная артыстка Расіі

Рэкорд тыдня

“12 выставачых праектаў — рэкордная лічба — былі паспяхова рэалізаваны на XXXII Міжнародным фестывалю мастацтваў “Славянскі базар у Віцебску”.

Глеб Ліпачкі, дырэктар “Славянскага базару...”

Найбліжэйшыя планы

Чарговая апаратная нарада міністра культуры Рэспублікі Беларусь Анатолія Маркевіча з начальнікамі ўпраўленняў і аддзелаў міністэрства адбылася 18 ліпеня. Дзякуючы сродкам відэасувязі ўдзел у нарадзе прынялі таксама начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

Міністр адзначыў паляжай за добраасушленую працу і высокі прафесіяналізм начальніка аддзела ўстаноў адукацыі Міністэрства культуры Марыну Юркевіч. Ён падкрэсліў, што ад сістэмы адукацыі і ад таго, якія каштоўнасці закладваюцца ў моладзі, залежыць развіццё краіны ў будучыні.

Таксама Анатоль Маркевіч прадаставіў калектыву Дар’ю Марчанка, якая 17 ліпеня заняла пасаду памочніка міністра культуры і прэс-сакратара ведамства. Яна скончыла Беларускае дзяржаўнае акадэмію мастацтваў, пасля працавала выхаванка дзіцячага аздараўленчага лагера, педагогам-арганізатарам, выкладчыкам кафедры рэжысура БДАМ, начальнікам аддзела вучэбна-метадычнага забяспячэння дзейнасці ўстаноў адукацыі ў сферы культуры Інстытута вышэйшняй кваліфікацыі і перападрыхтоўкі кадраў Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта

та культуры, а таксама выдучым навуковым супрацоўнікам Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

На пачатак жніўня плануецца пасаджэнне Савета пры Міністэрстве культуры, на якім будзе разгледжана вальнікам культурнага імпартазаганішчэння, з удзелам Управнаважанага па справах рэлігіі і нацыянальнасці, прадстаўнікоў Нацыянальнай акадэміі навук, Міністэрства інфармацыі, Міністэрства адукацыі і прафесійнай царквы.

Фэст тканых скарбаў

Майстры з усёй Гродзеншчыны ў абласным цэнтры сабрала свята народнай творчасці “Ад прадзіва дэ ткацтва”, прымеркаванае да Гола міру і стварэння.

Панямонне славяна самабытнымі мастацкімі традыцыямі, у прынакнісі ткацтвам падвойных дыяноў, бездзурных ручнікоў, каліровых узораў, новых пастіак і дыяноў, габеленаў. На апрадэжне справдечных тэхналогіяў у сучасных умовах сёлета выдаткаваны гранты Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. І свята “Ад прадзіва дэ ткацтва” аб’явілі таксама за кошт гэтай патрыямкі.

Вельмі цікавай была сустрэча з найстарэйшым народным майстрам Рэспублікі Беларусь Верай Белакоз з вёскі Ляткі. Менавіта яна з’яўляецца асновай захаваўшайся традыцыі ткацтва падвойных дыяноў на Мастоўшчыне. Прыехалі і пераэмнікі ўнікальнай традыцыі: супрацоўніца Гудзевіцкага дзяржаўнага літаратурна-краязнаўчага музея Людміла Станеўская, нязменная кіраўніца ўзорнай студыі “Ткацтва” Гродзенскага дзяржаўнага абласнога Палаца творчасці дзіцяў і моладзі Марына Камінская разам з вучніцамі.

У імпрывізацыям музеі пад адкрытым небам “Бальцоўскае спадчынае захаваем на вякі” выставілі прылады

працы па апрацоўцы лёну, прыстасаваныя для прадзіва і сновання прахы. Упершыню прэзентавалі тэкстыльнае палатно “Квэцнені Панімонна”. Яно складаецца з міні-габеленаў, пакрытых майстрамі 17 рабных цэнтраў культуры і народнай творчасці. У фазе Гродзенскага абласнога цэнтры можна было пазнаёміцца з экспазіцыяй габеленаў Алены Шунейка “Тэкстыльнае акварэлі”. Большасць выраблена на ўнікальных кроснах з вертыкальнай асновай, якія скаіструяваў бацька мастачкі Фелікс Антонавіч у 1980-я.

На свядзе выступілі найлепшыя фальклорныя калектывы Гродзеншчыны. А ўсе ахвотныя змалі завітаць на ткацкі падворак кожнага раёна, пабачыць тэкстыльныя вырабы, атрымаць майстар-клас “з рук у рукі” ад носьбітаў традыцыі па прадзіваі на калаўроце і вераічане, па ткацтве, вырабе народнага пояса. Была магчыма ўспрымаць спесіі за сапраўдных кроснах, вытаск невядзліку палоску тканіны альбо паспрабаваць з нткаў ствараць паяс ці тэкстыльную стужачку.

Вам адказвае міністэрства

“Інструменты! Балючая тэма! Іх няма! Дзеці не ведаюць, што такое дыктоўка, сьпывавы аналіз і г.д., бо няма інструмента! Дакладней, ён такі, што ноту ад ноты не адрозніці! Настройчыць? На паперы і калі зазубра атрымаць, мабыць! Восем гадоў працы ў музычнай школе, за ўвесь гэты час толькі раз настроівалі інструменты! Не пытайцеся, за чый кош! Таму што грошай у раёне няма! Так кажа дырэктар! А перамога, ўдзел у конкурсах павінны быць! Якое салфеджыя, які дыктоўка, калі інструмент гудае! Які ўзровень і якія дасягненні? Дырэктар паўтарае адно: “Грошай няма...”

На ліст без подпісу супрацоўнікі міністэрства далі наступны адказ:

“Набыццё музычных інструментаў ажыццяўляецца ў адпаведнасці з вылучаным фінансаваннем за кошт раённага, абласнога бюджэту. Абнаўленне фонду музычных інструментаў ажыццяўляецца згодна з прадастаўленым заўякам папатапа. Дзіцячыя школы мастацтваў маюць у штапамі раскладзе настройчыць альбо прыняўваюць настройчыць па дагаворах”.

Дзеля роднай краіны

Міністэрства культуры абвясціла рэспубліканскі конкурс на найлепшыя культурныя праекты патрыятычнай тэматыкі, прысвечаны Году Міру і стварэння.

Конкурс накіраваны на выяўленне, матэрыяльнае патрыямку і папулярызаванне праектаў: спектакляў, канцэртных праграм, фільмаў, твораў жывапісу, графікі, скульптуры, манументальнага і манументальна-дэкаратывнага мастацтва, канцэртных праграм і спектакляў атаматскіх калектываў. Сярод намінантаў таксама заўяўленыя найлепшыя выстава народнага дэкаратывна-прыкладнага мастацтва (народных мастацкіх рамэстваў), інтэрактыўныя клубны праекты для моладзевы аўдыторыі, інтэрактыўныя музейны праекты, інтэрактыўныя бібліятэчны праекты культурына-асветніцкай дзейнасці (асобна сярод абласных, сельскіх, гарадскіх і раённых устаноў).

Пераможцы конкурсу атрымаюць дыплом і грошавую прамію ў памеры 70 базавых велічынь на разліковы рахунак. Праекты неабходна падаць ва ўпраўленні і аддзельнікі міністэрства згодна з кампетэнтнай. Матэрыялы прымаюцца з 1 кастрычніка па 14 лістапада. Падрабязнасці — на сайце Міністэрства культуры.

Дырэктар установы Наталля Кароціна

Музы любяць працавітых

Гімназія-каледж пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі займае асаблівае месца сярод музычных школ і ліцэяў Беларусі. Гэта айчыны флагаман

падрыхтоўкі высокапрафесійных маладых музыкантаў, які на працягу многіх гадоў захоўвае высокі творчы статус і бездакорную рэпутацыю “гадавалніка” будучай музычнай эліты. Пра асаблівасці адукацыі, навучання і перспектывы выпускнікоў карэспандэнт “К” распавяла дырэктар установы Наталля Кароціна.

— Наталля Аркадзеўна, ці дарэчы называе вашу навучальную ўстанову элітарнай?

— Мабыць, хтосьці лічыць, што сюды вельмі складана паступіць, не маючы сувязей, але гэта не так. Наша школа даступная абсалютна любому дзіцяці. Іншая справа — узровень яго здольнасцей. Прынамсі пры паступленні праходзіць іх праверка.

— Наколькі яна складаная?

— Каб падтрымліваць высокі ўзровень падрыхтоўкі, патрэбныя вельмі строгія крытэрыі перападатковага адукацыі. Большасць тых, хто паступае да нас у другі клас, прайшлі праз падрыхтоўчую групу. Гэта азначае, што нашы дзеці традыцыйны. Мы спецыяльна рытуем дзетак да паступлення. І бацькі прыводзіць іх ужо ў пяць і нават у чатыры гады. Дзякуючы таму, што мы іх вучым з самага ранняга ўзросту, дагатаюцца вынікі, якія маем.

— Другі клас — гэта ўсяго восем гадоў дзіцяці. А вы кажаце пра пяць і чатыры... Як іх конкурсы сядзіць, колькі дзяцей прыводзіць бацькі?

— Мы выконваем усю кантрольную лічыю прэмію. Сябега конкурс быў прыкладна паўтара чалавек на месца. Тут ёсць адзін тонкі нюанс. Некалькі бацькі прыводзіць васьмігадовах дзяцей без усялякай падрыхтоўкі. Але ў нас ёсць конкурс сядзіць тых, хто ўжо прайшоў падрыхтоўчы аддзяленне. Таму важна разумець, што пачынаць музычную падрыхтоўку дзіцяці неабходна ў пяць-шэсць гадоў. Ёсць спецыяльная фізіялагічная. Тое, чаму можна навучыць маленькія ручкі ў гэтым узросце, ужо немагчыма засвоіць у васьмі-дзевяці гадоў. Бываюць, вядома, выключэнні. Але на тое яны і выключэнні.

— Хіба можна ў такім юным узросце вызначыць, ці выйдзе з дзіцяці музыка-віртуоз?

— Музычная здольнасць будучыня і бацька, асабліва выкладчыку з вялікім педагогічным вопытам. А ў нас менавіта такія. Большасць — з вышэйшай кваліфікацыяй катэгорыі і скажам прашы больш за 15 гадоў. Яны літаральна “скануюць” дзетак на праслухоўванні.

Нават у самых маленькіх пры ёме ў падрыхтоўчую групу мы правярэм здольнасці да рытму, умёнае інтанаваць і чуць рэгістрацыю, музы-

ную памяць і артыстызм. А пры паступленні ў другі клас адзначаецца ўзровень музычнай падрыхтоўкі дзіцяці, тое, чаму яно ўжо навучылася.

— Пасяя такога жорсткага адбору ці ёсць нейкі адсотак адсеву падчас вучобы?

— Такое з’яраецца: пасля чацвёртага класа пачатковай школы адбываецца яшчэ адзін алборачны этап. Але важна разумець, што тут няма слабых дзяцей. Бывае, камусьці за надта цяжка вытрымліваць нашы нагрукі. Тады мы раім бацькам дабраць больш спрыяльны рэжым. Бываюць і такія выпадкі, што дзеці стамаляюцца і сыходзяць ад нас самі. А праз год-два вяртаюцца. Нашы дзверы заўсёды для іх адчыненыя.

— Заняткі музыкой не дадуць плёну без руплівасці і стараннасці. Якім чынам у вашай установе вырашаецца пытанне прывучвання дзяцей да гэтай цяжкай справы?

— Гэта вельмі важнае пытанне. Без бацькоў, асабліва на пачатковым этапе, ніяк не абыйдзецца. Вядзіць дзіцяці нашым выдатным мамам-татам, дзядзькам і бабулямі. У нас жа часця-

15 кастрычніка 1935 года пастановай Саўнаркома БССР адкрыта аддзяленне юных талентаў пры Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі.

Установа забяспечвае навучэнцаў агульнай базавай (пачатковая школа і гімназія), а таксама сярэдняй спецыяльнай адукацыяй (каледж). Тут ёсць падрыхтоўчае аддзяленне для дзяцей 5-6 гадоў, мэта якога — выяўленне адораных дзяцей і павышэнне ўзроўню іх падрыхтоўкі ў пачатковую школу.

У адным класе навучаецца ад 20 да 22 чалавек, на кожнай паралелі 2 класы. У каледжы — па дзве групы на кожным курсе агульнай лікам не больш за 40 навучэнцаў. Усяго крыху больш за 400 чалавек.

ком як? Калі паступае дзіця, то “паступае” разам з ім і ўся сям’я. Ніяк без гэтага. Мы з самага пачатку кажам, што дзецім прыйдзецца шмат працаваць.

— Які сярэдні бал па агульнаадукацыйных прадметах у выпускнікоў дзявятага класа?

— Мы з’яраем нядарна гэта правярляць. Болцаў за 8. На музычных прадметах — каля 9. У нас немагчыма дронна вучыцца. Калі бачым, што дзіцяці цяжка, з дапамогай навуковага педагога па спецыяльнасці. Маральна патрымаць і асабіста прыкладнае многае значыць, каб падрыхтаваць людзей спагадлівых, гатовых прыйсці на выручку. У нашых шматлікіх творчых калектывах дзеці вучацца супрацоўнічаць, сумесна ствараць прыгожае.

— План прывёму дазваляе ўсім выпускнікам гімназіі перайсці ў каледж?

— У нас заўсёды конкурсная сітуацыя. У каледж трапляюць наймагчыма. Але вынік паступлення ні для каго не з’яўляецца сюрпрызам. Усе здаюць экзамены і канкуруюць з найбольшымі выпускнікамі музычных школ краіны, што таксама прыязджаюць да нас паступаць. Тут важна адзначыць: гімназія-каледж прамае навучэнцаў з усёй Беларусі. Для іншародцаў у нашым інтэрнаце ёсць 72 месца, і яны практычна ўсе занятыя.

Таксама ў нас навучаюцца і замежныя грамадзяне, пераважна з Кітая і Народнай Рэспублікі.

— Акрамя падрыхтоўкі выканаўчай высокаму ўзроўню, якія задчы вы вырашаеце?

— Выкаванне. Мы праводзім вялікую працу. Прыводзім прыклады, у тым ліку ўласных сям’яў. Расказваем пра гістарычную працу аб белых і падзвігах у часы Вялікай Айчыннай вайны, рэгулярна ўдзельнічаем у святкаванні Дня Дзяржаўнага сцяга, Дзяржаўнага герба і Дзяржаўнага гімна Рэспублікі Беларусі, Дня Перамогі і Дня Незалежнасці.

Спецыфіка нашай установы яшчэ і ў тым, што дзеці паступаюць адначасова вучыцца, займацца музыкой і гаспаляваць. Гэта значыць, мы паўна-вартасна рытуем іх да ладу жыцця ў будучыню і прадзі.

— Ці многія вашы выпускнікі прысвечваюць сабе педагогічнай дзейнасці?

— Большасць з іх становяцца выкладчыкамі. Напрыклад, многія аркестранты, праправаўшы гады ў знакамітых калектывах, хочучь перадаць вопыт і веды. У каледжы мы невыпадкова даём сваім выпускнікам кваліфікацыю “выкладчык” ці “музычны кіраўнік”.

— Дарэчы, якія перспектывы выпускнікоў вашага каледжа?

— Большасць імкнуча паступіць у профільныя музычныя ВНУ. Найперш — у Беларускаю дзяржаўную акадэмію музыкі.

— З матэрыяльнай базай у вас праблем няма?

— Наша матэрыяльная база дазваляе ў поўнай меры раскрыць творчы патэнцыял кожнага дзіцяці. Мы вельмі ўдзячныя Прэзідэнту і Міністэрству культуры за капіталную падтрымку.

Віктар ГАУРЫШ

Ірына Лупашка (злева) і Іванна Бамбешка (справа) са студэнтамі ў Мінскім абласным краязнаўчым музеі ў Маладзечне

Музей Бульбы ў Беларусі, або Чым вабіць наведвальніка “Чорная Панна”?

“К” працягвае цыкл публікацый, зробленых сумесна з выкладчыкамі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў. Другая частка нашай размовы з дацэнтамі кафедры гісторыка-культурнай спадчыны, кандыдатамі культуры Іванна Бамбешка і Ірына Лупашка была прысвечана турыстычнай дзейнасці айчынных музейных устаноў, музейным брэндам ды творчым асобам, без якіх сферу культуры і ўявіць сёння цяжка.

СУВЕНРЫ БЫВАЮЦЬ РОЗНЫМІ... І КРУТЫМІ

У размове пра дзейнасць музейных устаноў Беларусі абсідзі тэму сувеніраў прадукцыі сапраўды немагчыма. Бо гэта не толькі “жывыя грошы”, але і прэзентацыя сябе ў вачах наведвальніка.

— Сувеніраў прадукцыя ў музейных сценах павінна пераважна апаляваць профілю музея, — пераканана Ірына Лупашка. — Гэта, калі кажаць пра літаратуру, музыка, могуць быць копіі малюнкаў пісьменнікаў (у нас часта пісьменнікі — творчыя асобы, якія правялі ў нас таксама і ў выяўленчым мастацтве), паштоўкі з шытамі і гэтак далей. Але не варта забываць, што любы музей, нават літаратурны, прэзентуе таксама і свой горад, раён, краіну. Таму ў ім цалкам магчымы, скажам, кубкі з выявамі гербаў павойнага горада ці мястэчка, гаршчок Беларусі ды сабойнае прадукцыя.

У гэтым плане, да слова, у музейў ёсць вельмі шырокія магчымасці. Асабліва ва ўзаемадзейні з дзяржавай ці прыватным бізнесам.

— Скажам, зусім нядаўна Нацыянальны мастацкі музей рязам з адной прыватнай кампаніяй выпусцілі майкі і шкарпіткі, дзе пададзены розныя выявы карцін, што захоўваюцца ў музейных калекцыях, а

У Мінскім абласным краязнаўчым музеі ў Маладзечне

кажа Іванна Бамбешка. — А яшчэ з цікавых прыкладаў згадаю продаж у якасці сувеніраў гільзаў ад куль у Мемарыяльным комплексе “Брэсцкая крэпасць-герой”. Таму падобныя сувеніры, якія прывітаюць увагу наведвальніка, варта распрацоўваць і далей, які і наладжваць супрацоўніцтва з мясцовым бізнесам. Напрыклад, музей Віцебшчыны магл б супрацаваць з Аршанскім ільёнкамбанітам. Праўда, тут варта сказаць, што падобнае супрацоўніцтва павінна быць цікава абодвум бакам, а бізнес у нас пакуль што не так ахвотна ідзе на ўзаемадзейні з музейчыкамі.

Яшчэ адзін прыклад пастыховай працы на ніве сувеніраў прадукцыі — Віцебскі музей старабрадніцтва ў Беларускай традыцыйнай Ф. Р. Шклярава.

— У Веліку мы ўвучыць размаляўкі, дзе дэманструюцца строй свайго рэгіёна, а яшчэ тут можна набыць папярывае лялькі, іх потым апрацоўваю ў старадаўня строй самі дзеці, — кажа Ірына Лупашка. — Вось вам і сувенір, і цікаваць з дзіцяці та да свайго, роднага, адметнага і нацыянальнага. Не кажу ўжо пра рознага тыпу закладанкі або пазлы паводле музейнай тэматыкі ды нават сувеніры пад нейкую пазную выставу ці падстаўкі пал кубкі. У Невіжы ў музейных сценах часта набыць шакалад “Чорная Панна” — і гэта вельмі зорна! Таму музейчыкам, на мой погляд, варта не спыніцца ў сваіх творчых задумках і заўсёды імкнуча іх рэалізаваць.

МЯСЦОВЫ БРЭНД ЦІ ЗВЫЧАЙНЫ МУЗЕЙ?

Ад сувеніраў прадукцыі наша гутарка плаўна перайшла да таго, ці варта ствараць у кожным раёне Беларусі нейкі асобны брэндавы музей. Бо адпартыяныя экспазіцыі, з жоўта-рудымі “біўнямі” маманта ці выціпаным “мядзельямі”, наўрад ці могуць прывітаць вялікую увагу як айчынных, так і замежных турыстаў.

— Магу сказаць, што краязнаўчы музей, падобныя тым, якія ёсць у Беларусі, сустракаюцца пераважна на тэрыторыі краін СНД, — кажа Іванна Бамбешка. — За межой палёшка іншы — там сапраўды сфармаваў увагу на брэнд, на нешта ўнікальнае. Аднак ці варта нам цалкам пераймаць замежны вопыт? Мабыць, не, бо за межой свайго менталітэту, а ў музейчыкаў — свайго вопыт, хопі і цікава, але адметны ды зусім іншы. Хоць, канешне, краязнаўчы ідэі, якія рэалізуюць за межамі музейчыка, можна і варта вельмі дзі, творча перасонасаваўшы, укараніць і на нашай музейнай глебе.

Усё гэта так, але усё ж такі чаму не паспрабаваць і ствараць нешта брэндавае, скажам, дык музей саломкаліянецца?

— Не так даўно я давала заданне сваім студэнтам, каб яны стварылі з нуля канцэпцыю музея, якога ня-

ма ў Беларусі, — адказала на гэта Ірына Лупашка. — Дык вось, першы з падобных музеяў, якіх нам не хапае і які проста патрабуе свайго стварэння, на думку студэнтаў, — гэта музей бульбы. У гэты шэраг кладзецца і галавы вамі музей саломкаліянецца, і музей драўняк, музей беларускай народнай казка і беларускай народнай музыкі.

Так, як бачна, пра брэндавы музей думаюць не толькі журналісты з выкладчыкамі, але і студэнты БДУКМ. І што ні кажаць, а пералічаныя вышэй музеі былі б у Беларусі вельмі дарэчы. Магчыма, праз некаторы час нешта з падобнага абавязкова з’явіцца і ў рэальнасці.

НЯМА МУЗЕЯ — НЯМА ПРАБЛЕМЫ?

Але няма ў Беларусі не толькі музеяў бульбы. Часам у раёнах нават няма свайго краязнаўчага музея. Скажам, у Дубровіна Віцебскай вобласці ён з’явіўся толькі пару гадоў таму, а ў Бярэзіне, што на Міншчыне, так яшчэ і не паўстаў. Няма падобных у Смалявічы ці мясцінах, напрыклад, у Стоўбцах. Вынікам, няма музея — няма музейных праблем?

— Сапраўды, музейў у пералічаных раёнах няма, але мясцовыя ўлады пастаянна думаюць над стварэннем падобных устаноў, і гэтыя планы блізка да рэалізацыі дзе ў большай, дзе ў меншай ступені, — кажа Іванна Бамбешка. — Магчыма, у нейкіх раёнах працяга яшчэ, што называецца, не сапелі да стварэння асобнага краязнаўчага музея, там няма чалавек, які будзе “прабываць”, а пасля і укараніць гэтую ідэю. У нас, у навукоўцаў, нават ёсць тэрмін “музейная паграба”: калі падобнай патрэбы няма, няма крытычнай масы ініцыятыўных людзей, якія выступаюць за стварэнне такога музея, то ён і не з’явіцца.

— Цалкам падтрымаю калегу, — кажа Ірына Лупашка. — Скажам, у Шымкінавічах, у Літаратурным музеі Кузьмы Чорнага, загалічэй ужо доўгі час працуе краязнаўная Людміла Ніжвіч, якая зрабіла з установы сапраўды культурны цэнтр. Там адным з першых у Беларусі пачалі ладзіць музейна-педагагічныя заняткі, там стварылі дзіцячы тэатр і шмат чаго яшчэ. Ды і там ж праектная дзейнасць, пра якую мы ўжо гаварылі, таксама часам пачынаюць залежаць ад ініцыятыўных і творчых людзей. У Капылі гэта Валентіна Шуркоўна, і падобныя прыклады можна прыводзіць яшчэ доўга. Што ж, каліры, як вядома, вырашаюць усё. І музеі Беларусі ў гэтым плане не выключэнне. А выснова тут, баялі, можа быць толькі адна: будзе больш ініцыятыўных людзей ў музеях — дык і музеяў у краіне стане больш і яны будуць такія ж цікавыя, змястоўныя і краязнаўчы, як і самі творчыя і неабіяжымыя людзі, якія ў іх працуюць.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Фота з архіваў выкладчыкаў кафедры гісторыка-культурнай спадчыны БДУКМ

Уладзімір Уродніч

жывапісец, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, лаўраат спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь (2005)

Уладзімір Васільевіч Уродніч нарадзіўся 22 мая на хутары Лучкі, што каля вёскі Вялікай Арны Столінскага раёна Брэстскай вобласці. Дзяцінства майстра было асцярожна сямейна і цэрковна паслававаным часам, што ў будучыню зноў адлюстравана ў яго творчасці.

З паславанняў народнага мастака Беларусі Тарыа Мяснішэва наступна ў Беларусі створана мастацкая інстытут (Центр Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў), дзе ўдасканальвае свой стыль у вядомым выкладчыку І. Ахрэмчыка, Н. Баранава, А. Каласоўскага.

У 1992-м атрымаў званне Заслужанага дзеяча мастацтваў Рэспублікі Беларусь. Актыўна выступаў на рэспубліканскіх выставах. З'яўляўся карціна на гістарычнай і царкоўна-літургічнай тэматыцы.

Рана выйшае мастацкай здольнасці ўжо ў падлеткавым узросце! Вяршыце зьявіць сваю будучыню з жывапісам. Скончыў спадчыную школу, паступае ў Мінскае мастацкае вучылішча, дзе навушчыца жывапісу, сымваліст і мастацтваў у А. Гапоўскай і А. Шаранкі.

Яшчэ падчас студэнцтва быў запрошаны на работу ў Міністэрства культуры Беларусі, дзе прапрацоўвае на розных пасадах да 2002 г. З'яўляе ж часу пачынае удзельнічаць у мастацкіх выставах. Працуе ў майстэрні і напісвае карціны. Пыша палотні ў жанрах: фігуральнай аркады, пейзажа, націрморта, партрэта, найбольш вылучаюцца тэмы — героіка-патрыятычнай і Столінскага, малая радзіма мастака. З 1979 па 1980-е — першы скарэктар прафесійна-савецкай мастацкай БССР.

Працуе дэканам мастацкага факультэта Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, выкладае спецыялізаваны курс "Жывапіс" і "Камп'ютарызаваны мастацтва" на кафедры жывапісу мастацкага факультэта тамака. У 2005-м становіцца наўрамантам Спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва ў намінацыі "Вышэйшае мастацтва". З 2010 года — старшыня творчага аб'яднання "Традыцыя" Беларускага саюза мастакоў.

"На Магілёўскім напрамку", 2008 г. Калекцыя Міністэрства абароны

"1944. Жураўліны покліч", уласнасць аўтара

"Рытмы Прыпяці", калекцыя Беларускага саюза мастакоў

"Сад", уласнасць аўтара

Уладзімір Уродніч з'яўляецца вяршыняй традыцыйнага савецкага жывапіснага мастацтва. У сваёй творчасці ён працягвае зваротца да тэм радзімай Століншчыны і Вялікай Айчыннай вайны. Шмат увагі майстар надае пачынаючы сваё мастацкае складанне нанава на малой радзіме. Літасе ў радзімай школе ў а. Лідзе, якая адзначала 160-годдзе мастака аржанаву экспазіцыю "Запамінальныя палотні", што стала падмуркам для стварэння Уласнай школьнай галерэі.

"Вяртанне ў дзяцінства", уласнасць аўтара

У 2004-м ініцыяваў стварэнне студыі вайнаў мастакоў, якая аб'яднае стале мастакоў вайны Беларускага напрамку ў азначаным жыццёвым. У сапраўды з творчым аб'яднаннем "Традыцыя" мастацкім пачынае карціны, падаць выставы і спрыяе заказанню помні аб абаронцах Айчыны і падлетку народа. Літасе работы аб'яднання сталі пераможцамі ў рэспубліканскім конкурсе Міністэрства культуры на патрыятычную тэматыку.

Уладзімір Уродніч адзначыў сваё 80-годдзе і 50-годдзе творчай дзейнасці. У Рэспубліканскай мастацкай галерэі Беларускага саюза мастакоў "Палац мастацтваў" з гэтай нагоды прапаша яго персанальную выставу "Вяртанне майго радзімы" на якой былі прадставлены каля 70 жывапісных работ творца.

Уладзімір Уродніч — яскравы прадстаўнік савецкай школы жывапісу. Яго каларытныя, эмацыйныя і праясненныя глыбокім псіхалагізмам і настальгіяй творы захоўваюцца ў музеях Беларусі і працягваюць усяляць мір, гісторыю краіны, працу простых людзей, узнімаць пытанні галоўных каштоўнасцей чалавека: сям'і, любові да радзімы, светасузірання.

У верасні ў Брэсце адбудзецца выстава, прысвечаная 20-годдзю студыі вайнаў мастакоў — аб'яднання жывапісцаў, якое сваімі творамі спрабуе асэнсаваць трагедыю беларускага народа падчас Вялікай Айчыннай вайны.

Гэта рамясто, якому вучацца ўсё жыццё

Кіно стала неад'емнай часткай нашага быцця. Прыймае яркіх стужак глядач паглыбляецца ў свет ілюзій і атрымлівае новую нагоду для фантазіі. У той жа час вялікі экран папулярнае ацэбура, якія потым становяцца кумірамі мільёнаў людзей. А карціны, што атрымліваюць найвышэйшы рэйтынг, узвышаюць вядомых рэжысёраў. Але радка хто цікавіцца іншай ключавой фігурай у працэсе стварэння фільмаў — апэратарам. Сёння наша размова — з Ранаман Тарасевічам, чалавекам, які заўсёды знаходзіцца па-за кадрам.

— Успомні сабе ў дзяцінстве. У якім узросце цябе пачала цікавіць камера?
— Я нарадзіўся ў Магілёве і быў зусім звычайным дзіцем. Гурткі і секцыі не наведваў, таму што любіў па чутцё свабоды і неспраўнасці. Мой творчы шлях пачаўся, калі ў рукі трапіў бацькаў фотаапарат "Зеніт-ЕТ", і панеслася. У 15 гадоў пачаў падыходзіць да здымак больш сьвядома, стаў фатаграфіраваць людзей у разнастайных лакацыях.

здымку кароткаметражнага фільма "Начная размова". Пазавай ён увайшоў у дзясятку найлепшых фільмаў міжнароднага кінафоруму "Залаты Вішэць" і быў асабіста адзначаны Мікітам Міхайлавым.

— Цяпер ты актыўна супрацоўнічаеш з Нацыянальнай кінастудыяй "Беларусьфільм". З чаго пачалася ваша сумесная дзейнасць?
— Знаёмства адбылося яшчэ ў студэнцкіх гадах, калі нам выкадавалі кінагэмію. Але ў той час працы для студэнтаў на кінастудыі не знаходзілася. Усё пачалося летам 2022-га, калі стварылася студыя моладзевых кіно "Смолка". У рамках гэтага праекта я з'яўляўся рэжысёрам кінастудыі Мінскай вобласці, а таксама дакументальнага фільма пра Беларусь саюз кінамастараў.

— У 2018-м ты паступіў у Акадэмію мастацтваў. Чаму захачеў вучыцца менавіта на факультэце экранных мастацтваў?
— На той момант працаваў фотарэжысёрам, шмат здымаў на стужку і пачаў давай далей стварыць візуальны кантэнт. Таму і спецыяльнасць выбіраў, зыходзячы са сферы, да якой прыкляўся. Хацелася рухацца далей у бок кінамастара, заставацца па-за кадрам і стварыць больш маштабныя праекты.

Студэнцтва даўжылася чатыры гады і складалася больш з тэорыі і нязначнага аб'ёму практыкі. Нас вучылі працаваць з малюнкам: пачынаючы з жывапісу і фатаграфіі, плаўна рухаючыся да вільдзі і заканчваючы прынятымі работамі над кінамаграфічным малюнкам. На маю думку, у акадэміі даюць не сям'я актуальныя веды, але моцную аснову для творцы. Да таго ж гэтае месца дае магчымасць знаёмства з маладымі талентамі людзьмі. У сярэдзіне навучанні разам з рэжысёрам з майго курса мы выйгралі тэндэр Міністэрства культуры на

— Знаёмства адбылося яшчэ ў студэнцкіх гадах, калі нам выкадавалі кінагэмію. Але ў той час працы для студэнтаў на кінастудыі не знаходзілася. Усё пачалося летам 2022-га, калі стварылася студыя моладзевых кіно "Смолка". У рамках гэтага праекта я з'яўляўся рэжысёрам кінастудыі Мінскай вобласці, а таксама дакументальнага фільма пра Беларусь саюз кінамастараў.

І ўжо сёлета, пачаў здымаць фільма "Ліст чакання", я займаў пасаду першага асістэнта апэратара. Тут вялікая ўвага надавалася спецыфіцы медыцынскай справы лекараў і жахліва пераваж іх складаную рабоную атмасферу. Вынік нашых стварэнняў кожны з нас можа апазіць, паглядзеўшы карціну ў кіназатрахах.

Цяпер удзельнічаю ў здымках першага поўнаметражнага фільма Кірыла Хацкевіча, дзе адказваю за фокус камеры і асістэнта апэратара-пастаноўшчыка. Работчы, з Кірылам мы таксама знаёмліліся падчас навучанні ў Акадэміі мастацтваў і ўжо папрацавалі ў яго кароткаметражным фільме "Адночы была Зямля".

— У чым заключаецца асноўная задача апэратара пры вытворчасці фільмаў?
— Усё пачынаецца яшчэ на этапе перадпрадукцыі, калі адмыслова шукае лакацыі, складае капацы, стварае раскладку. Таксама патрабуецца мастацкі навык, каб на паперы правільна адлюстравалі перспектыву, маштаб. Пачас здымак апэратар адказвае за пабудову малюнка і стварэння пэўнага настроя пры дапамозе такіх візуальных сродкаў, як розныя ракурсы, рытм у кадрах і маштаб. Праца са святлом, стварэнне пэўнага малюнка і міксанжон, пастрэненне герояў у кадрах.

Не менш важны пострапакашан, калі пачынае магнату ўносяцца пракуі ў колеракарэктыву.

Бліц-апытанка

— Твая праца мяркуе пастаяннае пошук натхнення і развіццё нагледжанасці. Дзе ты знаходзіш ідэі?
— Мые нагняне аўтарскае кіно. Цікава стварыць сур'езныя карціны, якія ўтрымліваюць мноства сэнсаў і пасля прагледу пакідаюць у гледача пэўныя пытанні. Але часцішком мне даводзіцца здымаць глядацкае кіно, што часцей акупіліся. Таму варта захоўваць баланс паміж руйнінай і творчасцю. У гэтай сферы вельмі важная палізі, асабліва рэжысёры. Для апэратара першачарговая задача — знайсці чалавека, погляд і ідэі якога будуць табе блізкія. У акадэміі было мноства таленавітых студэнтаў, з якімі я з задавальненнем працаваў у розных жанрах.

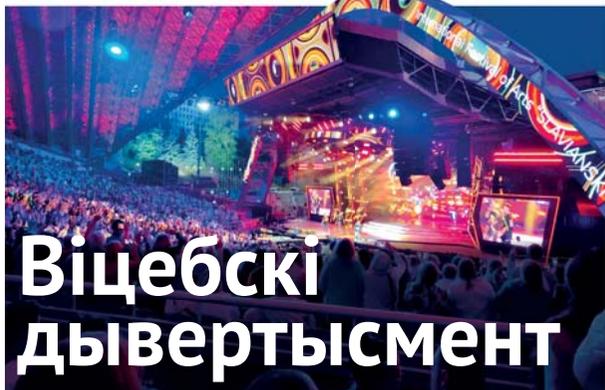
— Якой ты бачыш сваю будучыню ў кінамаграфіі?
— Наперадзе мяне чакае шмат праектаў: кіно, серыялы, рэклама. Гатовы ўзяцца за любую працу, дзе можна рэалізаваць мой творчы патэнцыял. Калі казашь глабальна і разважаеш аб беларускім кінамаграфіі, то ў яго ёсць светлая будучыня! Старэйшым пакаленню трэба больш давацца моладзі і аступіцца нам дарогу.

Лічу, што быць апэратарам — маё прызначэнне ў жыцці. Гэта справа, якая прыносіць мне задавальненне і ў якой я паказваю якасны вынік. Часта мы азначаем усё, што нас акружае, па вонкавым выглядзе. Карцінка ў кіно не выключэнне. Бо пратэжы візуал можа паменшыць пачы самых сур'езных крытыкаў. Па сваёй натуре апэратары — людзі сціпленыя і не імкнучыя бліскаць на "чырвоных даражках", але яны дакладна ведаюць значнасць сваёй працы.

— Ці можна цяпер на тэлефон зняць кінастужку?
— Найлепшая камера — гэта тая, якая ў цябе ёсць. Сёння яны даступныя такой якасці карціны, што дазваляе нівеліраваць розніцу паміж маленькімі і вялікімі кінакамерамі. Хадзі яны, відэа, адукацыя. А здымаць на тэлефон глядацкае кіно, кліпы, перформансы — чаму не? Гэта іншы стыль працы, але сучасны кінамаграфіст мае добрае прыкладзе, дзе тэлефон не стаў перашкодай. Усё роўна, які інструмент, важны чалавечы талент. Пэўны візуальны твор не толькі якасць карціны. Саме важнае — гэта напуненне.

— Візуальны шэраг якога сучаснага фільма ўразаў цябе апошнім часам?
— Ёсць такая тэндэнцыя, што сёння фільмы ў нейкай ступені падобныя адзін да аднаго, таму што робяцца паводле добрага стандарту. У індустрыі пераважае глядацкае кіно з падобнымі сюжэтамі і кадрамі. Надаўна ў нашым праекце круцілі італьянскі фільм "Цень Караваджа", дзе мне ўразілі кадры, у асноўным — праца са святлом.

Настасся ЮРКЕВІЧ

Віцебскі дывертысмент

Вось і прайшоў XXIII Міжнародны фестываль мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску". Тыдзень — бы адзін дзень. Уражанню — на ўвесь год. У абодвух конкурсах дзве першыя прэміі — нашы. Але вынік вызначаецца не толькі гэтым.

МАГІЯ ЛІЧБАЎ

Па традыцыі, на наступны дзень пасля афіцыйнага закрыцця дырэктар фестывалю Глеб Лапіцкі агучыў канчатковыя лічбы: 35 краін-удзельніц, 23 лакаліты (на дзве больш, чым летась), больш як 200 мерапрыемстваў (таксама плюс 20 да мінулага года), ажно 12 выстаў (гэта больш, чым калісьці), рэжарніра колькасць акадэмічных — 5806 чалавек, фестывальнае мастацтва "На сямі вятрах" наведвалі больш за 100 тысяч чалавек. Дадаткім яшчэ адзін незваны ркорд, адміністрацыйна незалежны: ніводнага дажджу.

Лічбы і сапраўды аказваюць магічнае ўздзеянне. Але ж вымушаюць задумаша: няўжо справа менавіта ў колькасці? І ці не сведчыць гэта пра экстрэсны шлях развіцця? У свой час фестываль такое ўжо праходзіў, пашыраючыся да бязмежных. Потым арганізатары пачалі больш дабайна падыходзіць да фармулявання праграмы, пакідаючы ў ёй лепшае і папраўдзіць неабходнае, адвадзіць высокай фестывальнай планы і фінансавым паказальнікам. Няўжо зноў крок назад?

Думаю, гэта так званы постковідны синдром, калі колькасць праехаўшых павінна сведчыць, што пагроза мінавала. Бо гэты фестываль — адзіны ў свеце, які не толькі не перапыняўся праз пандэмію, але і не сыходзіў з рэжыму афлайн. Ды ўсё ж у далейшым можна будзе б падумаць і пра некаторае скарачэнне колькасці артыстаў: вялізны гаспаўняе калектываў магло б быць і менш. Гэта, да ўсяго, дапамагло б вырашыць праблему з рассяленнем і, адпаведна, дадаткова прыцягнуць турыстаў.

Між тым дырэкцыя фестывалю дае не толькі пра лічбы. Глеб Лапіцкі часіком сам выступае ініцыятарам пазіўных праектаў. Так, ужо няпер ён запрымуў, што фестываль будзе і надалей актыўна развіваць асветніцкую лінію: да этнарэальнай лабараторыі, што з'явілася летась і сёлета была пашырана на два дні, упершыню далучылася оперная, у якой удзельнічалі таксама канцэртмайстры, а ў наступны год будзе яшчэ адна лабараторыя — для інструменталістаў.

ДЫК ДЗЕЦІ ЦІ ДАРОСЛЯ?

Разам з фестывалем развіваўся і паступова сталі дзіцячы конкурсы. Сёлета ён канчаткова стаў сваёсабоднай копіяй дарослага — з тым, хіба, адрозненнем, што па-ранейшаму праходзіў у Канцэртнай зале "Віцебск", а не ў Летнім амфітэатры. Новаўвядзенне — выкананне першай песні, як і ў дарослых, з аркестрам. Да гэта ж дзіцячым гэтак жа, як і дарослым, адразу пасля выступлення аб'яўляюць колькасць выстаўленых балаў (раней лічылася, што гэта можа негатыўна адбіцца на ніжэйшай дзіцячай псіхцы). Ды ўсё ж галоўнымі прызамі сталі не трэба лічыць сумы больш высокіх прэфесійных узроўняў, які праймае будзе і надалей актыўна развіваць этнакультурную лінію: да этнарэальнай лабараторыі, што з'явілася летась і сёлета была пашырана на два дні, упершыню далучылася оперная, у якой удзельнічалі таксама канцэртмайстры, а ў наступны год будзе яшчэ адна лабараторыя — для інструменталістаў.

Разам з тым дзіцячыя спевы набылі і некаторыя дарослыя праблемы — да прыкладу, узнікненне так звананага "качання" голасу, што з'явілася ў акадэмічных спевках ад перанарування звязак, ад нарта ранняга пераходу з лірычных партый на драматычныя, раз-

лічаны на "сценабную" сілу голасу. Ды і некаторыя ранейшыя праблемы, што тычыліся менавіта дзяцей, нікуды не падзеяліся. Галоўная з іх — зноў-такі рэпертуар. А больш дакладна, яго тэматыка. Асноўнай тэмай застаюцца пакуты хаханья, прычым на самым дарослым узроўні, што цягне за сабой і такія ж дарослыя сцэнічныя строй.

Але ж і сапраўды, пра што падлеткам спяваць? Паслухоўванні ў чарговы раз выявілі нязнаходна не проста песень для тынэйджараў, а менавіта конкурсных песень такога кітату: каб разам з падлеткавай тэматыкай (а ў гэты бок рэпертуар папраўдзе зрушыўся, што не можа не радаваць) песні мелі адпаведны ўзровень музычнай складанасці. Нагадаем таксама, што практычна любую сесню можна ператварыць у конкурсную, дадаўшы да яе тым ж калібрны.

Доказам былі выступленні нашай Сафіі Рустамавай з Брэста: прыгожыя пацуды з тэмбр з глыбокімі нізямі і шчымі, кранальна пачыночымі вярхамі (а не толькі празнівамі), што дасягнуць лягчы і пры дапамозе педагога Волгі Дразвой яна дапоўніла дэманстрацыяй розных вакальных тэхнік. Таму вяломяя песня "Акрылія" Волгі Вараб'явай на словы Юрыя Саваша загучала зусім па-новому і папраўдзе "акрыліла", набравшы максімальна 70 балаў. Дзіўнае крыху не пашанавала, бо ў першы дзень яна пачынала конкурс, калі журы яшчэ не адладзіла сістэму сваё адзнак, таму атрымала 66 балаў, саступішы Гран-пры Шахару Арыстану з Казакстана, у якога аказалася па 70 у кожны з дзён.

Гран-пры дарослага конкурсу павезла ў Армению Маша Міндзян. Наш Самір Елчыў з Оршы стаў лаўрэатам першай прэміі.

АД СПАБОРНИЦТВА ДА СПА

Але той час, калі галоўнай інтрыгай фестывалю былі менавіта конкурсная праграма, паступова мінае. Асабліва яскрава гэта было адчуваць сябе, калі яшчэ больш шырока разгарнуліся шматлікія іншыя праекты. Сапраўды, прэфесійны ўзровень, які праймае будзе і надалей актыўна развіваць этнакультурную лінію: да этнарэальнай лабараторыі, што з'явілася летась і сёлета была пашырана на два дні, упершыню далучылася оперная, у якой удзельнічалі таксама канцэртмайстры, а ў наступны год будзе яшчэ адна лабараторыя — для інструменталістаў.

Сёння, на даволі ўнушальнай для фестывалю часовай адлегласці, відэаочна супрацьлеглыя тэндэнцыі: не спаборніцтва, а супрацоўніцтва. Невыпадкова дзівам стаў выраз "Пра мастацтва — да міру і ўзаемаарумення", ператварыўшыся ў назву спецыяльнай ўзнагароды, якую на гада-канцэрце адкрыта ўрачае Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка (сёлета яе ўладальнікам стала нязменная відэаочна фестывалю — заслужаная артыстка Беларусі Алена Спірыдовіч, зорка якой была ўрачыста адкрыта на Плошчы зорак перад Амфітэатрам).

Конкурсы, канешне, захаваліся, з гадамі іх стала куды больш: да дарослага далучыліся дзіцячы, уніклі конкурсная праграма ў Горадзе майстроў, разнастайныя спаборніцтвы ў рамках Маладзёжнай праграмы, якія часам называліся "б'ітвамі", спартыўныя гульні-турніры-змаганні. Але змянілася сама фестывальная атмасфера, стаўшы менш конкурснай і больш асветленай — асабліва пасля ўзнікнення ў 2015-м відэаочна праекта "На сямі вятрах". Сёння наш "Славянскі базар..." — гэта далёка не толькі падзеі ў Амфітэатры, якому споўнілася 35 гадоў. Ён справялява адзначаў на адной з прэ-канферэнцый Глеб Лапіцкі, вялізнай фестывальнай плошчой стаў увесь Віцебск.

Змены адбыліся і на структуры форуму. З усіх Дзён культуры захаваліся толькі значна пазнейшыя — Саюзная дзяржава, дзе само азначэнне саюза сведчыць пра партнёрства, а не спаборніцтва. Конкурс адсутнічае і ў такіх праектах, як "Тэатральныя сустрэчы" і "Ялічны квартал". Апошні стаў юбілейным, дзясятым, і ўсе яго калектывы-удзельнікі заўжды атрымліваюць

дывіды, дзе пазначаны найлепшыя якасці паказанага спектакля, і спецыяльныя прызы — эксклюзіўныя сувеніры, вырабленыя мастаком тэатра "Лялька" Дзмітрыем Гаралевічам.

УРА, УРАЖАННІ!

Фестываль усё больш рушыць у бок уражанняў, што відэаочна нават па яго тэлдзёнікам: калі раней у іх акцэнтаваліся фестывальнае падзеі, дык апошнім часам — менавіта ўражанні, якія можна атрымаць непасрэдна ў Віцебску. Сапраўды, асноўныя канцэрты ў Амфітэатры, сустрэчы ў прэс-цэнтры атрымліваюць транслюіць, дазваляючы далучыцца да фестывалю не толькі відэаочна і непасрэдным гасіям горада, але і ўсім зашкаўленым з розных куткоў свету. Але ў фестывальны дзень сама паветра ў Віцебску, дакляе "Славянскі базар...": тут кожны можа знайсці штоці на свой густ. Ды і слова "ўражанні" ў беларускай мове невыпадкова ўжываюцца больш працяглай версіяй воклічу "ўра!": уражанні — гэта тое, што кожны набывае і захоўвае ў сваёй памяці асабіста, яны ў кожнага атрымліваюць свае ланцужкі незабыўных эмоцый і асацыяцый.

Сярод самых яркіх уражанняў сёлета былі папраўдзе феерычныя сольнікі "На крылах макры" Ірыны Дарафеевай у суправалжэнні Прэзідэнцкага аркестра Беларусі, што пераўзышоў канцэртны расійскі зорак з розняга гала; выступленні Алены Пятроўскай з магілёўскім Заслужаным аркестрам народных інструментаў; прэзентацыя альбома "А мы будзем ішчасліва" Руслана Аляхно, дзе спалучыліся афішчынасы

і амаль хатняя ўтульнасць, пазіцыянуючы сямейныя каштоўнасці як тое, "з чаго пачынаецца Радзіма"; выстава "Мы папрапілі ў хронікі твае" віцебскіх мастакоў Таціяны і Юрыя Руднікаў, які спалучаюць розныя тэхнікі, дасягаючы аб'ёму не толькі выяў, але і сэнсу; спектакль-фантазія "Скрыпка дрыгвы й верасовых пусціч" Беларускага тэатра "Лялька" па ідэі творца Уладзіміра Караткевіча; прэм'ера найноўга спектакля-буф маладзёжнага тэатра "Колы" з Віцебска і многае іншае. Сёлета як ніколі ахінала радасць за багату айчынную культуру, якая не толькі не гублялася на фоне замежнай, але і выступала сваёсабодным халдынерам усяго фестывалю, дэманструючы нацыянальны дасягненні, годныя сусветнага ўзроўню.

Надзея БУЦІЦВІЧ
На фота: імігні фэстывалю

Пра конкурсныя ды іншыя мастацкія ўражанні — у наступных нумарах.

Краяўзнаўчы куварак "Тут жыве гісторыя мая"

Мова шчаслівых

Шанаванне роднай літаратуры па-елкаўску

бібліятэка... Апошняя, па словах раённага бібліятэчнага кіраўніцтва, — самая кратыўная ў раёне.

ДЗЕНЬ У ДЗЕНЬ

Хтосці скажа: нечаканая выпадковасць. Я запырачу: шчаслівы лёс! Алена Дзянішчык нарадзілася ў 1968 годзе, 15 верасня. У 2001-м гэты дзень будзе абвешчаны Днём бібліятэч Беларусі. Яшчэ адзін доказ таго, што нашых бібліятэкараў Бог апакуе.

Скончыла Алена Уладзіміраўна бібліятэчны тэхнікум у Магілёве. Разам з мужам выхавала двух дзяцей. Раман і Жанна цяпер — на сваіх хлябах. Чытаюць, як мама вучыла, шмат. У Алены Дзянішчык — неблагая хатняя калекцыя кніг. Іх збіраць яна пачала яшчэ ў школе. Галоўнае месца на хатніх паліцах занялі творы Уладзіміра Караткевіча. Сябрае з кнігамі і муж Юрый, які прыедзе шафэрам.

Толькі ў такіх сем'ях актыўныя чытачы і нараджаюцца.

ПРА ФОРМУ

І вось дзіўная рэч: Алена Уладзіміраўна — спіялая дзеціца, а вынік яе справы — заўжды рэзанансныя дзеньчыны. Паўтары яшчэ раз: Дзянішчык — самы кратыўны бібліятэкар Зэльвеншчыны.

Да прыкладу, прыдумала выставу навінак "Кніжны дождж". Пад парасонам можна было агледзецца жонку кроплю залевы, што кітавала кнігі. Бывае дождж грыбына, а бывае і кніжны... Ці вось яшчэ нечаканасць. Гэтая экала-

гічная акцыя запомнілася многім. Кнігі пра ашчаднае стаўленне да зямлі і трышак былі складзены ў выглядзе шпакоўняў.

Дзейнічае тут і бібліябуфет, дзе можна па частаваці вытанчанымі літаратурнымі стравамі, прыгатаванымі на лепшых "кухнях" рэспублікі.

Натуральна, гэта толькі знешні бок бібліятэчнай справы, яе форма. А змест — нязменная глыбокі, скіраваны на любоў да ўсёго беларускага. Сярод сельскіх бібліятэк установа Алены Уладзіміраўны перамагла ў XXXI Рэспубліканскім конкурсе "Бібліятэка — асяродка нацыянальнай культуры". Намінацыя — "За падтрымку і развіццё чытання". На адной форме ў найлепшыя не патрапілі.

ПРА ЗМЕСТ

Смех бывае розны: злы, з'еллівы, іранічны... Самы галоўны смех — шчаслівы, дзіцячы. Ад нечаканнага разумення прастакі, жывёнай істоты. А істоты такія: дарослы чытае казку — свет наўкола пачынае граць неверагоднымі фарбамі; дарослы паказвае ў папярэджанне прачытанаю цацку — і прыдуманыя героі ажываюць...

Дарослы — Алена Дзянішчык, слухач — выхаванец дзіцячага садка, будучы чытач. Кніжка — мэта і мара. Смех — ад задалавлення. А мова кніжкі — беларуская. Пра змест праекта "Я гэты край Радзімаю заву" цяжка выказацца словамі. Але прыкладна так. Дзеці добрага дзіцячага смеху спадарына Дзянішчык нясе кніжкі ў дзіцячы садок. Ме-

рапрыемствы для моладзі і больш сталых чытачоў — гэта таксама чытка сайчыльных заняткаў, але на больш высокім інтэлектуальным узроўні. А ўсё разам — пераможны літаратурна-адукацыйны праект.

ШТО ПАЧЫТАЕМ?

Дык як навучыць чытаць па-беларуску? У кожнага — свой чытацкі шлях. Розныя і напрамкі бібліятэчнага выхавання. Падобнаста адзінае: паступова, без прымуся, па кропельцы рабіць так, каб дзіця зразумела: без кніжкі можна, але цяжка, бо далігляд заналта вузкі. Мая знаёмая бібліяфілка кажа са смехам, што мова нібы мама: бывае родная, а бывае і прыёмная. Той выпадак, калі маму можна выбраць. Каму цяжка, дапаможа Алена Уладзіміраўна.

Дзіцячым ходзіць па Елцы, як аграном па жытнім полі. Ад садка да школы, ад клуба да царквы, ад фельдчарскага пункта да клуба. Аглядае парасткі разумення і добрага. Ладзіць вытанчаныя конкурсы, вандрывкі, выставы; чытае, слухае, глуміцца, пераконвае. З кожным разам ураджае аднадушшу багаче. Прыдумала Дзень чытача беларускай кнігі. Скарыдзіць, што нашы выдзешчыны выпускаюць мала кніг сучасных беларускіх аўтараў.

Дзень чытача беларускай кнігі Алена Уладзіміраўна ладзіць не толькі ў лютым — на Дзень роднай мовы. Добрае свята можна і кожны дзень адзначаць.

Яўген РАГІН
Фота з архіва аддзела ідэалагічнага работ, культуры і пра справы моладзі Зэльвенскага райвыканкама

Экалагічны кейс "Знаўцы прыроды"

Пазычана хвілінка "Беларусі! Я табой ганаруся"

На дваіх з табой адно толькі дыханне

На шырокія экраны выйшла драма Рамана Карымава "Дыханне", прысвечаная падзвігу медыкаў, якіх у перыяд пандэміі каранавіруса не толькі стаялі на перадавой, але і адважна дзейнічалі ў сітуацыі абсалютнай няўпэўненасці. Што адзначае гэтую кар'еру ад іншых фільмаў пра дактараў і як сюды патрапіў рускі рок давайце разбірацца.

ПРА ТОЕ, ШТО БЛІЗКА КОЖНАМУ

Тэма медыцыны ў кінематографіе апошнія гады набірае вялікую папулярнасць. Але кажа, што за "бальнічны" сюжэты сінэарыстаў біруць упершыню, выслушна. Медыцыну "прапаравалі" і ў глыбокіх псіхалагічных драмах, і ў збадзённых камедыях. Андан, тамбы, упершыню ў гэтага тэматычнага напрамку з'явілася настолькі адуляльная і зразумелая, без перабольшанняў, любою чалавеку сюжэтная аснова. У "Дыханні" няма расісанай да дробязей экспазіцыі: адной згалкі ў кадры абстаноўкі з каранавірусам у свеце дастаткова, каб глядач уключыўся ў гісторыю. Мінімальныя "уводныя" дадзеныя працуюць на фільм і даюць яму больш часу для развіцця канфілікту, а таксама для раскрыцця герояў і другародных сюжэтных ліній.

Актуальнасць і блізка "да цела" гісторыя, безумоўна, прынятае ўвагу. Бо убачыць фільм пра не выдуманую, а перажытую ўсім светам небяспеку — рэдкасць. Але гэта

не адзінае, што выклікае цікавасць. Прафесія медыка сама па сабе вельмі кінематаграфічная: у ёй шмат эмацыянальных гораў, якіх трымаюць у напружаным чаканні. З гэтай прычыны назіраць за складанымі аперацыямі на экране гэтак жа захапляльна, як і за баявымі сіёнамі, бо гэта барышба за жыццё. У "Дыханні" узровень супярэчнасці і праглыбленні ў гісторыю вельмі высокі, бо, як і ў слогае фільма, гэта закрунула кожнага.

КІСЛАРОДУ НЕ ХОПЦЬ НА ДВАІХ

Дастатковая ўвага ў фільме нададзена раскрыццю галоўных герояў і іх далейшаму развіццю. Нахоты, што нават адкрыты фінал з пытаннем — ці вернецца Віктар да хірургіі або застанецца ў бізнэсе? — для ўважлівага глядача не пачынае ніякіх сумненняў. Арка галоўнага героя нагадвае сапраўднага амерыканскага горкі: ад поўнай абывакавасці да людзей і зашычленасці на адным дарогім чалавеку да паглыблення з галавой у праблему, ад якой пацярпеў кожны. Эвалюцыя характару праходзіць у дзясніных, а матывацыя Віктара раскрываецца ў глыбокіх, пазабуленых пафасу дыялогах. Сімпагічна выклікае і непалюбна ігра Антона Батырава, які ясна перакласцівае на патрэбныя рысы свайго персанажа, не трыбуючы яго прышпілаць, але і не збываючыся на тое, што Віктар павінен змяніцца. Дзякуючы такой адказнасці акцёра работай атрымаў аб'ёмным і натуральным.

Штурманам, які ўвесь шлях накручваў галоўнага героя да пераможнага, была гераіня Ірына Гарбачова і доктар Калесніцава — рашучая і самаадданая жанчына. Яе пераможна, тым не менш, не атрымаўся халодным і жорсткім: на

фоне абставін можна заўважыць у Калесніцавай не толькі даведчанага хірурга, але і падуладнага страхам жанчыну, а таксама аплатывую машыну. Поўнае акцёрскае пераўвасабленне Ірыны Гарбачовай рэзюміравала з іграй іншых акцёраў і не дазваляла адарвацца ад экрана.

Нечакана прыемным стала з'яўленне ў каadrіне Тамары Міронавай. Арыстоты Купалаўскага тэатра ўдалося зрабіць сваю невідальную эпізадычную ролю састанаркі душэўнай, у некаторых момантах дадаўшы камічнасці таму, што адбываецца на экране, каб разраціць абстаноўку. Прапінкуца сімпатыяў да эпізадычнага персанажа за такі кароткі час складана, аднак Тамара Міронава патрапіла палюбіцца глядачу, каб момант сыходу яе гераіні змог выклікаць шчырыя эмоцыі.

ЯДНАННЕ ПРАЗ ПЕСНЮ

Вельмі удалым стаўся выбар саўздытніка, што не толькі добра дапамогло да тэмы фільма, але і стварыла асаблівае атмасферу ў кіназале, прынамсі для глядачоў — паклоннікаў творчасці таленавітага кампазітара Вячаслава Бутсуса. Песня "Дыханне", якая, вядома, і натхніла сінэарыстаў на назву фільму, гучыць як арыгнальны саўздытрук у фінале. Да таго ж кампазіцыя ў праграмі сонсе аб'яўляе герояў кар'еры: падчас будаўніцтва рэанімацыйнага блока работнікі і намытныя балюны разучваюць тэст песні. Утрыманне і па чым паціваецца за іх хорам напрыканцы фільма нечымым.

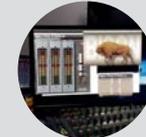
РЭЙТЫНГ: ★★★★★

Яўген ГАБЕЦ

Камера. Матор. Стаянаў

Працягваецца падрыхтоўка дабюжнага праекта Кірыла Халецкага — поўнамэтражнага фільма "Кіношнік". У канцы чэрвеня рэжысёр разам з аператарам Уладзімірам Казіянкім знілі фінальную сіцзну фільма ў Маскве з акцёрам Юрыем Станіславым. Ян паведамілі Студыю маладзёжнага кіно, былі зняты некалькі варыянтаў фінальнай сіцзны. Як і з іх уявіць ў камедыю — пакуль застаецца тайнай.

За кадрам

На кінастудыі "Беларусьфільм" заканчваецца падрыхтоўка новых стужак. Так, рыхтуюцца да выхату другі выпуск анімацыйнага фільма "Дзіця" рэжысёра Ірыны Гарасвай. Таксама завершана вытворчая версія дакументальнага карціна "Краіна выратавання вялікага" — выканана зварэненне тэку ў 5.1 карэжыя колеру. Прэм'ера фільма Ігара Бышнёва заплававана на канец ліпеня.

Прывабны фантом Нямігі

Выстава “Успамін пра Нямігу” мае папраўдзе інтрыгоўную праэмбулу. Штуршком да яе з’яўлення сталі негатывы, выпадкова адшуканыя на сметніку супрацоўніцай Музея гісторыі Мінска Яўгеніяй Стальмаховай. Гэтыя невядомыя раней выявы, зробленыя напрыканцы 1960-х, істотна папоўнілі і без таго багатую іканграфію гістарычнай вуліцы Нямігі.

ЭФЕКТ ЗАСТЫЛАГА ЧАСУ

Ды справа не толькі ў адным часным выпалку. Не выклікае сумневу, што пакрытоўцы экспазіцыі папярэднічала сур’ёзнае даследчыцкае праца, прадэманстраваная супрацоўнікамі музея. Яе мэта зразумела: як мага больш дакладна аднавіць вобраз гэтых кварталаў. У выніку глядач можа пабачыць іх папаразныя план, да якога прывязаныя паасобныя фота.

Фармат выставы быў абраны надзвычай удаля: яна размешчана на ўнутраным дворыку калішніх сядзібы Пшаазецкіх, дзе цяпер знаходзіцца адна з пиліцовак Музея гісторыі Мінска — галерэя Міхаіла Савіцкага. З аднаго боку, месца ўтульнае, адасобленае ад гарадскога тлуму, з другога — даступнае ўсім ахвотным, нават без квіткаў. І публіцы, трэба адзначыць, не бракуе.

Трыці плос таксама вдало выйшаўшы за браму, можна ўсталяць параўноўваючы ўзбачанне на старажытных фота з тымі, што адраўнялі нашым вачам цяпер. І атрымаеш адна і тую ж адпаведную рэальнасць (дарчы, а цудоўная ідэя, падаецца).

Маркючы на ўсім, знойдзеныя здымкі мелі не мастацкі, а чыста дакументальны характар. Невяломы аўтар імкнуўся проста “ухапіць” паўдзённую сям’ю — тое, што бачыў талы кожны мінак. Навошта? Аднак праасвецанне ў саміх здымках: акурат у той час асроддзе пачынала імкліва мяняцца. Вось таму

Няміга на фота Льва Дашкевіча

памкненне яго зафіксаваць на фота — спярша ў статыцы, а затым ужо ў працэсе трансфармацыі — выглядае палкам выгумачальным.

І наўрад ці фатограф мог ведаць, што мастацкае праца галы прывічае сама — як нейкі “адкладзены” і незапраграмаваны эффект. Можна, гэты эффект застылага часу?

У сваіх фантазіях мы трапілім у саманамбулічны свет вузкіх вулак, што мастацкае праца галы прывічае сама — як нейкі “адкладзены” і незапраграмаваны эффект. Можна, гэты эффект застылага часу?

НА ПАМЕЖЖЫ МІНУЛАГА І СУЧАСНАГА

Што ж утуліла з сям’я Няміга, па вулках якой многім з нас так карыцца пабудуваць? Прычым, мо нават трохі нягледзячы кампанія — такія ў афішэтных дакументах называюць паравой гарадской забудовы. Фура, якая заблукала сярод ужо на пачатку 1970-х — прычым акурат падчас паходкі, калі заганяна ў калектар рака Няміга нагавала пра сябе, — выглядае там сланом у пасуднай крамыці.

Гэтыя камяніны наўрад ці мошна ўражвалі каго ў пару свайго з’яўлення — нядзе на мяжы XIX і XX стагоддзяў. Такія талы былі амаль усе гарады. А ў пару базуднага руйнавання зваліся многім банальным перахыткам мінулага эпохі.

На выставе можна ўбачыць фота, зробленыя, так бы мовіць, на памежжы мінулага і сучаснага — скажам, калі пунцеравод, які перацяжэ ў цяперашнюю магістраль праспекта Пераможцаў, ужо быў збудаваны, але старыя кварталы яшчэ захоў-

валіся, або калі ў тканцы Старога горада з’явіліся першыя новыя ўкрапанні — будынк Белпрампраекту і Дома мадэляў, што паўсталі ў 1960-я.

Такія здымкі лішні раз сведчаць пра магчымасць кампрамісу, якую, на жаль, не ўлічылі тагачасныя архітэктары. Кампраміс, вядома, куды горшы за захаванне цэласнага асродка: той жа Петрапаўлаўскі сабор, які на старых фота выглядае дамінантай Нямігі, цяпер “утоплены” ў бруталным сучасным ландшафце. Але ж і гэты куды лепш, чым нічога.

Есць на выставе і смелыя, але не рэалізаваныя праекты таго “горада будучыні”, які меўся паўстаць замест “перахыткаў мінулага”. Ён, лічыць, двухпавярховы: унізе машыны бесперашкодна імчаць па шырокай магістралі, а ўверсе няспешна дэфлююць пешаходаў. У пэрым гэтай забытай ідэі і сёння выглядае досыць перспектыўна — але, вядома, у нейкім іншым месцы, не настолькі гістарычным.

Прапанова стварэння сучаснага горада наўзбод ад старадаўняга, пакульны той у спакое, паўстае шматкроць пазней за знос Нямігі. Да таго часу разуменне вартасці гістарычнай паравой забудовы будзе ўжо несумненным. Дый што там — літаральна праз лічаныя гады пасля зносу пачнецца рэканструкцыя Траецкага, той невядучай часткі гістарычнага Мінска, якую цяпер можна было аднавіць “пад турызм”. Так што Няміга не дацягнута да лепшых часоў зусім трохі... Така ж злосная іронія лёсу.

Потым з кожным годам гэтая каштоўнасць будзе толькі ўзрастаць. Занядбаная старыя вулкі пачаюць пачынаць пераўтварэнне ў моцныя тусовачныя месцы. Некаторыя — як, скажам, Зыбіцкая — паўстануць з нуля і ў куды горшыя за арыгнал архітэктурным усабленні. Ды ўсё адно і гэтыя стануць імёнамі называнымі, а запатрабаванасць будзе зашкальваць.

І гледзячы на старыя фота, ловіць сябе на думцы: як шкада, што да гэтага часу Няміга не дажыла. Талы сучаснага Зыбіцкага мо і не спатрэбілася б, а на месцы бедных крамак з самакучнымі шыльмамі сёння размясцілася б модная бара.

РАКА-БЕССАНЬ

Сама рака-фантом, чыя назва нібыта абазначэ бессань, на здымках трапіла нячэста: не надта яна была фотатэнічнай... Аднак выстава усё ж дае зразумець, як яна выглядала сто гадоў таму. Скажам, унікальнае фота Льва Дашкевіча, зробленае ў 1920-м, дэманструе апраду дзве цікавосткі: партрэт маладога і мала каму яшчэ вядомага Яўза Драздовіча, які любіць мальяваць на мінскім замчышчы, і раку Нямігу шырыняю ўсяго ў пару метраў незадолга да таго часу, калі яе заганілі ў калектар. А навокал — звыклія кравявіды гэтай зусім несамаватнай талы часткі горада: зарослыя вады, хаткі, драўляныя плыты...

Урашце, Няміга стала сапраўдным міфам — пра яе ўсё чулі, але ніхто не бачыў. Потым такі лёс чакаў і аднаіменную вуліцу. Вельмі добра, што выстава дазваляе гэты міф візуалізаваць. І няма сумневу, што такую практыку трэба пашыраць. Зразумела, вярнуць “усё як было” наўрад ці калі-кольвек удалася — нафта гэта складала. А вось насычаць тую мясціну асылкамі да іх мінулага — рознымі гэтамі, банерамі, інсталляцыямі і г.д. — куды прасцей. Гэта ўжо робіцца, але, напэўна, магло б быць больш актыўна.

Было б злорада, каб, шпашыруючы па рэальным горадзе — з усімі сваімі плюсамі і мінусамі, — ты мог уявіць той горад, які даўно і нямінуча (як бы каму ні хацелася іначэй) знік. Ён, вядома, таксама меў не толькі плюсы, але і мінусы — ды, стаўшы фантомам, апошніх апраду пачаўся. Таму і выглядае для нас настолькі рамантычным і прывабным.

Ілья СВІРЫН

Вандроўка па азёрным краі

Што варта паглядзець на Мядзельшчыне і Пастаўшчыне?

Працягваем знаёміцца з гісторыка-культурнай спадчынай, вандруючы па краіне. Сёння стартуем амаль з той самай кропкі, што і мінулым разам (гледзячы тэкст у папярэднім нумары): рушым на паўночны захад Мінскай вобласці, у ваколіцы Нарачы.

НАВЕЧНА НА МАЛОЙ РАДЗІМЕ

На Мядзельшчыне перадусім варта звярнуць увагу на мясціны, звязаныя з біяграфіяй Максіма Танка, якога можна называць, бадай, найбольш вядомым з захопных беларускіх літаратараў. Яўген Скурко, які абраў сабе такі літаратурны псеўданім, нарадзіўся ў 1912 годзе ў вёсцы Пількаўшчына, што ў нарачанскім краі, і з маленства паспеў зведаць усё белы нястачы, якія выпалі на долю ягонага пакалення ў Заходняй Беларусі.

Ужо праз два гады пасля нараджэння малага Жэні, з пачаткам Першай сусветнай вайны, ягонага сям’я ў вымушана эвакуіравана ў родны краёў напярэдні наступу нямецкіх войск, апынуўшыся ў Маскве, дзе хлопца атрымаў першую навуку. Пасля заключэння Рыжскай мірнай дамовы ў 1921 годзе сям’я вярнулася ў родныя мясціны, якія акурат адзілі пад уладу Польшчы, і будучы паэт працягнуў навучанне ўжо на польскай мове.

Шкаўнасьць, якую юнак выявіў да літаратуры і роднага славя, даўлі прывала яго ў шэрагі вучняў Радашковіцкага і Віленскага беларускіх гімназій — з абодвух, зрэшты, ён быў выключаны за ўдзел у вучнёўскіх забастоўках, з дапамогай якіх моладзь змагалася за сваё права навучанна на роднай мове. На пачатку 1930-х Яўген Скурко далучаецца да камсамола Заходняй Беларусі і неўзабаве за сваю падпольную дзейнасць прысуджаецца да зняволення — у польскіх турмах ён агулам правядзе каля двух гадоў. Тым не менш усё гэта не замінало юнаку актыўна займацца самадзельным і рэзюваць у сабе надзвычайны пачытаны талент. Літаратурная крытыка міжваеннай Польшчы называла ягося чанілі творчасць Максіма Танка, вершы з яго першых зборнікаў ужо актыўна перакладаліся на польскую і літоўскую мовы.

Але далучэнне Заходняй Беларусі да БССР апырнула перад малым творцам немабмежаваныя перспектывы — у

пасляваенныя гады ён доўгі час узначальваў беларускі Саюз пісьменнікаў, а з 1965 па 1971-ы з’яўляўся старшнёю Вярхоўнага Савета БССР, атрымаў званне народнага паэта. Тым не менш да самай сваёй смерці ў 1995 годзе Максім Танк заставаўся чалавекам называць сціплым і пры жыцці падкрэсліваў, што не хацеў быць, каб ягоную памяць ушаноўвалі гучным і пампезным чынам. Нават пахаваны паэт быў не на прастыжных могілках у сталіцы, а на сваёй малой радзіме. Тут, у Пількаўшчыне, дарчы, захавалася і родная хата паэта — ёй ужо больш за сто гадоў, сёння яна мае статус гісторыка-культурнай каштоўнасці і апаўвядоўвае мемарыяльную пильцу.

Сядзіба Бішаўкоў у Лынтупах

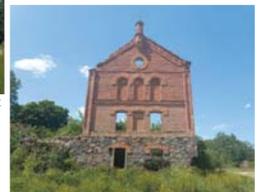
ПАМЯЦЬ У МУЗЕЯХ

У суседніх Сватках, дзе паэт вучыўся, пры мясцовай школе з 2014 года дзейнічае літаратурна-краязнаўчы музей імя Максіма Танка. Асаблівы гонар для старадаўняе экспазіцыі ўявілі сабой рэвалюцыйныя друма народнага паэта, складзеныя двумаі школы паэт, калішнім настаўнікам паводле архіўных матэрыялаў і сведчаньняў сучаснікаў дзі сваёму персяра. Акрамя таго, у музеі захоўваюцца асабістыя дакументы Максіма Танка — тут можна пабачыць арыгяналы пасведчаньняў аб наданні пазву ягонага Героя Савецкага Саюза і прысуджэння імя Ленінскай прэміі, атрыманай частку Максіма Танка, вершы з яго першых зборнікаў ужо актыўна перакладаліся на польскую і літоўскую мовы.

Але далучэнне Заходняй Беларусі да БССР апырнула перад малым творцам немабмежаваныя перспектывы — у

У экспазіцыі Мядзельскага музея народнай славы сёння можна знайсці якар і рыбалавецкія сеткі міжваеннага часу, паднятыя з дна Нарачы, здымкамі кіраўнікоў і актыўных удзельнікаў паўстання рыбакоў на возеры Нарач у 1935 годзе, арыгяналы іх успамінаў і сведчаньняў аб тых падзеях. Побач — матэрыялы аб жыцці Мядзельшчыны ў міжваенныя гады, дакументы аб дзейнасці ў нарачанскім краі Камуністычнай партыі і Камсамола Заходняй Беларусі. Асобны стэнд прысвечаны і Максіму Танку — тут можна пабачыць перададзеныя ім асабістыя дакументы і кнігі з яго аўтаграфамі. А зусім непадалёк ад музея, на галоўнай плошчы Мядзельшчыны, — помнік народнаму паэту, усталяваны ў 2014 годзе.

Есць тут і што паглядзець і аматарам старажычнай архітэктуры: у Мядзель заваяваўся барочны Касцёл Маці Божай Шкапленары, пабудаваны ў 1754 годзе, які, нягледзячы на сімплыя меры, уражвае вытанчанаасцю як свайго аблічча, так і інтэр’ераў.

Руіны вінакурні ў Шэмэтаве

СЯДЗІБЫ І ХРАМЫ

Варта наведаць і шэраг калішніх шляхецкіх маёнткаў, якімі багата Мядзельшчына. У Шэмэтаве на маляўнічым узгорку захаваліся не толькі рэшткі сядзібы, якая належаў належаў роду Скірмунтаў, з велькімі руінамі мураманай вінакурні, але і касцёл Маці Божай Неспоманай Паламоў, збудаваны ў канцы XVIII стагоддзя, з драўлянай звоніцай побач. У Лынтупах у калішнім сядзібе Ахраноўскіх, узведзенай у пачатку XX стагоддзя ў стылі мадэрнізму, уражвае вытанчанаасцю як свайго аблічча, так і інтэр’ераў.

Рушым далей на поўнач. У Лынтупах на Пастаўшчыне нельга не звярнуць увагу на сядзіба-паркавы комплекс Бішаўскіх пачатку XX стагоддзя, дзе вядуцца работы па аднаўленні неарахнесанага палаца, захаваліся таксама вежа-віндаліня і будынак бровара, размешчаны над парковым ставам. У цэнтры мястэчка варта аглядзець псеўдалабарочны касцёл Святога Апостала Андрэя, збудаваны ў 1908—1914 гадах. Па дарозе з Мядзеля да Лынтупаў можна таксама пабачыць велькіны храмы ў Нарачы, Свіры і Засвіры — калі першыя два збудаваныя ў пачатку XX стагоддзя ў стылі неаготыкі і неабарока апаўвядоўвае, то апошні ўзведзены хрысці ў XVIII стагоддзі ў стылі сармацкага барока і уражвае прастаасцю сваіх строгіх рысаў з элементамі абарончага дойлідства.

ВЯРТАННЕ ПРЫСТАНКУ МУЗ

Візітоўкай Паставаў, разам з палахам Тызенгаўза, дзе неўзабаве плануецца стварэнне музея, і рынаквай плошчой з дамамі рамеснікаў, што захаваліся з XVIII стагоддзя, з’яўляецца неагаціўны касцёл Святога Антонія Падуанскага, размешчаны на калішнім замчышчы ў лукавенне ракі Мідзелкі. Але найбольш старажытны з храмаў Пастаўшчыны можна пабачыць у суседніх Камях. Гатчыны касцёл Святога Яна Хрысціцеля з рысамі абарончага дойлідства ўзведзены ў пачатку XVII стагоддзя. Тут, між іншага, зборяўся абраз “Хрыстос і сірата”, створаны мастаком Альфірдэам Рамерам.

А яшчэ дарогаю варта завітаць у Караліноў, дзе сёння працягваюцца работы па аднаўленні помніка драўлянай архітэктуры XIX стагоддзя — сядзіба-кама Дома Рамераў (больш папаразныя аб ім мы ўжо пісалі ў “К” ад 8 красавіка). Альфірдэ Рамер, які нарадзіўся ў Вільні ў 1832 годзе, атрымаў вядомасць як жыліспісец, скульптар, мастацтвазнаўца і этнограф, яго спадчына захоўваецца ў музеях Вільні, Варшавы і Кракава. Нельга ўласніц сядзібы маюць спадзеў адкрыць тут мастацкую галерэю зноў аднавіць Караліноў асродкам, які з’яўляецца пачатку XX стагоддзя ў стылі мадэрнізму, уражвае вытанчанаасцю як свайго аблічча, так і інтэр’ераў.

Антон РУДАК Фота аўтара

Яму было толькі 60...

Успамінаючы Аляксея Глебава

У Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі працягваецца памятная мастацкая выстава "Аляксей Глебаў. Услаўляючы чалавека", прысвечаная 115-й гадавіне з дня нараджэння народнага мастака БССР, скульптара і педагога Аляксея Канстанцінавіча Глебава.

У экспазіцыі можна побачыць творы скульптара 1940—1960-х са збору Мастацкага музея і фонду Беларускага саюза мастакоў, а таксама дакументы і фатаграфіі з фонду Беларускага дзяржаўнага архіва-музея літаратуры і мастацтва, Беларускага дзяржаўнага архіва кінафоталакаў, а таксама архіва архіва скульптара Аляксандра Каструкова і хатняга архіва сям'і А.К. Глебава. Таксама прадстаўлены відэафільм і радыёперадача аб скульптары з запісамі яго галасу з фонду Белтэлерадыёкампаніі.

Як ні шкада, але цяпер нашай роўнае такі час, калі творцаў, нават узроўню Глебава, мала хто ведае. Так бывае: прыходзяць новыя пакаленні крутых майстроў — і тое, што рабілі іх папярэднікі, часта ігноруецца, а то і проста адходзіць у нібыт. Лёгка падых манкуртызму не абмяну і частку нашай сучаснай прасунутай моладзі. Вось так, на жаль, часта атрымаецца ў айчынай гісторыі мастацтва.

Што тычыцца канкрэтнай творчай і чалавечай біяграфіі скульптара, яго ролі ў станаўленні беларускай выяўленчай культуры, то тут яшчэ для сучаснікаў шмат "белых плям". Дзякуй богу, што хаця б Мінскае мастацкае вучылішча (цяпер — Мінскі дзяржаўны мастацкі навуковы ўніверсітэт) і "Крыжачок" для павялічанага БССР на Усесаюзнай сельскагаспадарчай выставе, а таксама практычна пераацэненыя помнікі — у гонар вызвалення Заходняй Беларусі ад беларускага для Мінска і Міхаілу Фрунзэ для Масквы (разам з Керзіным).

А што яшчэ засталося пасля Глебава? Канешне, перш за ўсё творы — у музеях Мінска і Віцебска, памяць яго былых вучняў па БДТМі, невялікая манатрафія Уладзіміра Бойкі, шэраг мастацтвазнаўчых артыкулаў, мемарыяльная дошка на доме №25 па вуліцы Захарава. На б'юым будынку Віцебскага мастацкага тэхнікума таксама — мемарыяльная дошка ў гонар былога вучня. А слаўны горад Полацк амаль паўстагоддзя ўпрыгожвае глебаўскі помнік Скарыну, за які аўтару (пасмартна) была прысуджана Дзяржаўная прэмія БССР.

...Зараз я хачу трохі расказаць чытачам "К" пра мае сустрэчы з гэтым чалавечым і "гэлаграфічным шрафтам" абязначыць ягоны творчы імкненні. Памятаю, як 4 кастрычніка 1968 года хацелі Аляксея Канстанцінавіча. Труна з шэлам стаяла ў вестыбюлі будынка Дзяржаўнага мастацкага музея БССР. Развітанне з народным мастаком прайшло вельмі шмат народу. Дзеячы культуры, студэнты, ваенныя, журналісты, пісьменнікі, чыноўнікі высокага рангу... Горы кветак.

Пранкіяныя, сардэчныя, шчырыя словы сярэбру-калег і сярэбру па жшці. Рэдкі выпадак: гардскія ўлады пасля паніккі дазволілі на руках панесці труну з шэлам скульптара аж да плошчы Перамогі, дзе помнік Перамогі ўпрыгожвае адзін з чатырох рэльефаў ("Партызаны Беларусі") аўтарства Глебава. Рух транспарту быў прыпынены. Такого жалобнага ходу па галоўным праспекце горада я больш ніколі не бачыў. "Каго хаваюць?" — пытаўся здзіўленыя пражоджы. "Мастак!" — адказвалі ім. Тыя: "Та-а-ак, відаль, быў вялікі чалавек..."

Мне паншавала. Я, талы яшчэ малады мастацтвазнаўца, шмат разоў сустракаўся з ім і ў ягонай майстары на вуліцы Няркасава. 7 і на розных творчых мерапрыемствах паліці Саюза мастакоў БССР, некалькі разоў вярталі ў тагачасным, вельмі папулярным у "эліты", рэстаране мінскага аэрапорта, дзе выдатна гаварылі аўтарства табака. Або, бывала, у рэстаране гасцініцы "Беларусь" з утулістымі кабінетамі на некалькі персон і смачнымі эскалопамі з па-асабліваму прапечанымі сухарыкамі, якія вельмі любіў

Аляксей Глебаў быў сапраўдным чалавечым, вельмі камунікабельным, дадзіпным, і, канешне, выдатным скульптарам.

Аляксей Канстанцінавіч. Зразумела, падобныя "паходы" адбываліся галоўным чынам пасля атрымання ім добрага ганарару...

Апошнім разам я бачыў Глебава ў кабінете міністра культуры Міхаіла Мінковіча (я талы працаваў рэдактарам аддзела па выяўленчым мастацтве ў гэтай установе). Мастак прынёс яму на зацверджанне невялікую мадэль коннага помніка генералу Льву Даватару, якая да гэтага ўжо была прынята мастацкім саветам. Міністр застаўся задаволены. Помнік меліся ўстанавіць у Віцебск. Але шчакія хвароба і смерць мастака не дазволілі яму завяршыць работу. На жаль, Глебава не паншавала і з другим помнікам, які ён доўгі гады марыў наставіць у Мінску. Гаворка пра помнік Янку Купалу, над вобразам якога скульптар працаваў амаль чвэрць стагоддзя. Помнік Песняру быў спраектаваны і пастаўлены ў 1972 годзе ў сталічным Купалаўскім скверы — ужо вучнымі скульптарам.

Мала хто ведае, але тэхнікум Глебаў так і не скончыў, бо "перашколілі" яго паходжанне з сям'і святара. Як доўгі час ні ўгойваў студэнт гэтага факта, на 3-м курсе тайна была раскрыта. Дарэчы, што да ніскаконнай адукацыі, дык і яго сярбы па жшці — беларускі класік Заір Азгур і Андрэй Бембель — таксама не атрымалі дыпломаў, бо так і не скончылі ні Віцебскі тэхнікум, ні вышэйшыя мастацкія ўстановы, у якіх працягвалі вучобу (Бембель — у Ленінградзе, Азгур — у Ленінградзе, Кіеве і Тбілісі). Але гэта ў выніку ніякім чынам не албілася на іх выскім прафесійным майстарстве.

Тое ж і з Глебавым: ужо ў 1930-я ён быў у ліку найлепшых сярэд тагачасных скульптараў Беларусі. І лічыў, што гэта дзякуючы свайму педагогу. Дадам, што ў гэты час з-пад рука Глебава выйшлі серыя бар'ельефаў для мінскага акруговага Дома афіцэраў і скульптурныя групы "Лявонія" і "Крыжачок" для павялічанага БССР на Усесаюзнай сельскагаспадарчай выставе, а таксама практычна пераацэненыя помнікі — у гонар вызвалення Заходняй Беларусі ад беларускага для Мінска і Міхаілу Фрунзэ для Масквы (разам з Керзіным).

Што казаць? Сапраўды, ад Керзіна Глебаў засвоў галоўнае правіла: працаваць нават пры самых неспрыяльных абставінах. Гэтае правіла дамагло Глебава і ў час вучобы ў тэхнікуме, і значна пазней, у галы вышці, калі ён працаваў нават раненым у шпітальх, і ў галы пасля Перамогі, і талы, калі часта даводзілася, насуперак цяжкай астме, літаральна прымушчы сабе ісці ў майстарню з цэнтра горада на вуліцу Няркасава. Паікрэсо, што з таго часу саброества Керзіна і Глебава працягвалася да канца жшці Аляксея Канстанцінавіча. Керзін перажыў свайго любімага вучня на 11 гадоў...

У маім хатнім архіве захаваліся копіі дзюох унікальных тэлетрама, якія пасля смерці скульптара пералала мне ўдава Глебава — Марыя Захараўна. Хачу іх агучыць.

А як аддзяліць адзін ад другога вобразы моцных і мужных князёў, Даватара, чырвоных коннікаў у запаленых шлемах ад партызан або Скарыну ад Янкі Купалы? Ніяк.

"Ленінград. Універсітэцкая набярэжная. Акадэмія мастацтваў. Прафесар Керзіну. Дарагі мой настаўнік, сярба мой, Міхал Аркадзевіч! Бясконца ролны мой чалавек! Прыміце ў дзень Вашага васмыдзятгагоддзя разам з аб'ямкам і пашадункам пажаданне самага лепшага, самага шэстлага, самага добрага ў жшці. Ваш Аляксей Глебаў. Народны мастак БССР. 28 сакавіка 1963 г.". У адказ: "Дарагі і любя, так, лобы Аляксей Канстанцінавіч,

А. Глебаў. "Генерал Леу Даватар"

А. Глебаў. "Я.Купала і М.Горкі", 1947 г.

нарочце я сабраўся напісаць Вам. Перш за ўсё хачу падзякаваць за памяць, увагу і шчырыя словы. Вы сабе не ўявіцеце, як мне кранула Ваша вішавальная тэлетрама. Вы адін адважыліся прызнаць мне свам настаўнікам. На жаль, ні Азгур, ні Бембель зрабіць гэтага не зацелілі..."

А ў пачатку Вялікай Айчыннай вайны Аляксей Канстанцінавіч адразу ж пайшоў на перадавую. І ў складзе асобнага кулямётнага батальёна (Заходні фронт) удзельнічаў у цяжкіх баях над Вязьмай, Мала-Яраслаўцам і Тулай. Глебаў мне расказаў, як у канцы студзеня 1942-га ў яго пад Сухінчым быў цяжка паранены і нацудова — да мая 43-га — аказваўся паслудова ў двух шпітальх. І як пасля вызарабавлення быў ацкіканы ў Маскву — у рэстаране Цэнтральнага штаба партызанскага руху. У жшці Глебава пачыналася новая старонка. Менавіта тут, пры штабе, у Майсэрні на Сходні, дзе, дарэчы, Андрэй Бембель вылепіў свайго Мікалая Гастуля, ён прыступіў да работы над коннай статуяй выдатнаму беларусу, камандзіру кавалерыйскага корпуса, генерал-маёру Льву Даватару, які па-геройску загінуў у снежні 1941-га пад Масквой. Складаны момант руху: конь толькі завяршыў скачок, і пірэзныя ногі, злашча, дзель крануліся зямлі. Таму і генерал адкінуў у сядле з шабляю нагала... Значна пазней з'явіцца больш выразная па здуме манументальная кампазіцыя, прысвечаная Даватару. Тая самая, якая павінна стаць мадэлю велізарнага помніка для Віцебска.

Паралельна робяцца эскізы яшчэ дзюох конных статуі — князёў Васількі Мінскага і Уладзіміра Полацкага. Аўтар паказаў іх у Трашчыкоўскай галерэі на выставі ў гонар 25-годдзя БССР. Свая гісторыя, грамадзянская вайна і Вялікая Айчыная ў думках Глебава зліліся ў адно непарукае духоўнае цэлае.

Наогул, парыву рашучасці, смеласці, апагэй — улюбленае рыса пластыкі Аляксея Глебава, якая знайшла найбольш яркае ўвасабленне ў глебаўскіх конных кампазіцыях "Будзёныя", "Атака" "У бой са сцягам". "Чырвоная конніца". Нават у самай "спакойнай" рабоце гэтага цыкла "Элегія" сьць той самы парыву — парыву кая, які стаіць над цэлам забітага верхніка-юнака і сваім трыумфным іржанням гукае палмоў... Гэта мой улюблены твор, і я яго заўсёды згадваю, калі гляджу ў сабе дома на маленькі эпіод гісавай галавы кая, які калісьці падарыву мне Аляксей Канстанцінавіч.

Усе яго творы — у адной прасторы. Прасторы далёкай і блізкай гісторыі, а таксама той сучаснасці, якую Глебаў бачыў толькі ў святле любові, малодасці і хараста. Можна, там ён з такім захапленнем і аслодай ляпіў і рэзаў у дрэве агонельныя фігуры дзюхат? "Два самыя дзюсныя стварэнні на зямлі — гэта жанчына і конь", — любіў паўтарач Аляксей Канстанцінавіч. І сапраўды, чароўнаму полу, як і каням, ён

прывіраў шмат натхнёных твораў, найлепшыя з якіх — кампазіцыі "Юнацтва", "Плюбчыха", "З абручом", "Вечар на цаліне", "Новыя далягвалы"...

Пра "Юнацтва" Андрэй Бембель аднойчы так сказаў: "Гэта работа Глебава — вяршыня. Яна свецільна, колькі яшчэ мог бы зрабіць Алёша. Класічнае, непераўздане ў глебаўскай творчасці рапшане. Лакацічная мова. Эблжынене жшчыванне пачатку з высокім майстарствам. «Юнацтва» вельмі сучаснае. Вельмі скульптурнае. Вобраз уражвае. Знойдзена дакладна ўсё — памер, матэрыял, дрэва. Поўная гармонія! Дакладны амет, дакладная форма!" Гэта адзіна створанаму сярбам — па найвышэйшых крытэрыях. Па такіх жа крытэрыях можна атрынаць і лепшыя партэты гэтага Глебава. Я маю на ўвазе, напрыклад, партэты народнага паэта Янкі Купалы, мастакоў Уладзіміра Кудрэвіча і Аскара Марыка, артыста-купалаўца Уладзіміра Уладзімірскага...

Так, ён быў чалавечым усеабдымнай дабрый. А яшчэ — вялікай мужнасці. Нягледзячы на хваробу лёгкіх пасля ранаення, шматгадоваму пякельнаму астму, ён трывала вытрымліваў неймаверныя фізічныя і псіхалагічныя напружкі ў скульптурнай майстары. Я быў таму сведкам.

Ратавала паліванне на зайшоў, якое ён вельмі любіў. Хача ад куранця так і не змог адмовіцца. Можна толкі ўявіць, якія на маганішч каштавала яго перавітанне мяшкоў гліны і гіпсу, каркаснай арматуры і стаяноку А

13 гадоў, што ён адлаў выкладанню на кафедру скульптуры Гэатрыяла-мастацкага інстытута, таксама не прыбавілі яго зварова.

Толькі мне да гэтай пары не зразумець, чаму Глебаў так і не атрымаў звання прафесара іх жшці б дагнота, а застаўся да канца жшці проста старым выкладчыкам? Прытым, нягледзячы на бясартыянасць, меў ордэны Леніна, два ордэны Працоўнага Чырвонага Сцяга, медалі, Ганаровыя граматы Вярхоўнага Савета БССР... Выдатны майстра, франтвік, бліскучы педагог і сонечны чалавек сшышоў у росквіце творчых імкненняў. Яму было толькі 60...

Барыс КРЭПАК

А. Глебаў. Рэльеф "Партызаны Беларусі". Абеліск Перамогі на плошчы Перамогі, Мінск

Помнік Ф. Скарыну ў горадзе Полацк (праект А.К. Глебава)

НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ТЭАТР ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Энгельса, 7, тэл.: 8 017 3654237, 8 017 3576627, пошта: kupalabitel@mail.ru

- Рэвіюм у 1 дзее "Вечар" (12+). Галоўная сцэна. 24 ліпеня ў 19.00.
- Камедыя ў 2 дзеях "Паўлінка" (12+). Галоўная сцэна. 25 ліпеня ў 19.00.

УНП 100377901

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47, тэл.: 8 017 2427814, час працы: аўторак – нядзеля з 12.00 да 20.00

- Выставачны праект "Па-за прасторай". Да 13 жніўня.
- Выставачны праект "Сімфонія вялікага космосу". Да 17 верасня.

г. Мінск, вул. Няжрасава, 3, тэл.: 8 017 2350331, час працы: серада – нядзеля з 12.00 да 20.00

- Выстава работ удзельнікаў V Міжнароднага фестывалю "Тэкстыльны букет". Да 30 ліпеня.

УНП 192543414

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8, тэл.: 8 017 2030792, 8 029 1440792, 8 017 3271166

- Пастаянная экспазіцыя.
- Інтэрактыўная праграма "Крылатыя абароны Радзімы" на пляцоўцы каля легендарнага самалёта "Лі-2". Папярэдні запіс. Кожную суботу і нядзелю да верасня.
- Запрашаем юных наведвальнікаў музея ў прастору "Музей для дзяцей" – атмосфера партызанскага лесу ў спалучэнні з сучаснымі тэхналогіямі і абсталяваннем, добрымі і ўважлівымі музейнымі педагогамі. Тут праходзяць музейна-

педагагічныя заняткі і лекцыі для школьнікаў, майстар-класы і інтэрактыўныя праграмы для хлопчыкаў і дзяўчынак і іх бацькоў. Прастора працуе з серады па нядзелю!

У продаж паступілі сертыфікаты на наведванне музея з экскурсіяй і без яе. Есць аб'екты: "Сямейны", "Дзіцячы", "Для старшакласнікаў і дарослых".

Падрабязнасці на сайце wamuseum.by.

УНП 100235472

МУЗЕЙ В. К. БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ У МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37, тэл.: 8 0222 650203, 8 0222 658800

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава "Нацюрморт – прыгажосць у звычайнаым". Да 27 жніўня.
- Выстава удзельнікаў V Трыенале дэкаратыўнага мастацтва Беларускага саюза мастакоў "ДЭКАРТ-22" – "Выбранае". Да 30 ліпеня.
- Art-lectorium "Зразумелае мастацтва". Пrowadзіцца заўсёды.

Падрабязней на сайце artmuseum.by альбо па тэлефонах 8 0222 650203, 8 0222 658800.

УНП 100377771

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНКЕВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА 1-Й ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 35а, тэл.: 8 017 3637796, 8 017 3588878

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выставачны праект "Вобраз Радзімы ў творах беларускіх мастакоў XIX–XXI стст.". Да 7 жніўня.
- Экскурсія "Шлях мастака Валенція Ваньковіча". Папярэдні запіс. Пrowadзіцца заўсёды.
- Экскурсія "Сядзібны партрэт". Папярэдні запіс.

Пrowadзіцца заўсёды.

- Экскурсія "Інтэр'ер шляхецкай сядзібы". Папярэдні запіс. Пrowadзіцца заўсёды.
- Спектакль тэатра ценяў "Шляхціц Завальня, або Беларусь у фантастычных апавяданнях. Белая сарока". Папярэдні запіс. Пrowadзіцца заўсёды.

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20, тэл.: 8 017 3970163 (экскурсійнае бюро)

- Пастаянная экспазіцыя.
- Экспазіцыя мастацкага шкла 1910 – 1960-х гадоў "Асірожжа, посуд!". Выставачны корпус, вул. К. Маркса, 24. Да 23 ліпеня.
- Выстава Беларускага жывапісу, графікі і скульптуры "Уцішны перад світаннем" з фондаў музея, прыверканая да Дня Незалежнасці Рэспублікі Беларусь. Да 23 ліпеня.
- Выстава "Аляксей Глебав. Услаўляючы чалавека". Выставачны корпус, вул. К. Маркса, 24. Да 13 жніўня.

- Персанальная выстава жывапісу Ганны Садуюскай "Шлях творчасці". Да 14 жніўня.
- Выстава "Станіслаў Жукоўскі: пункт прыцягнення – сядзіба". Да 1 кастрычніка.
- Экскурсіі: "Самыя-самыя..." (6+), "Якога колеру зіма?" (6+), "Віды і жанры ў выяўленчым мастацтве" (6+), "Кажі Усходу" (10+), "Міфы Старажытнай Грэцыі і Рыма" (10+), "Партрэты даўня мінулых каленняў..." (10+), "Пяць моў каханія" (16+), "Жаночы партрэт" (16+), "Мінск у Музеі" (16+). Пrowadзіцца заўсёды.

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19, тэл.: 8 01770 20602, 8 01770 20660, 8 029 5518051, 8 029 1903149

- Палацавы ансамбль**
- Творчы праект "Вяртанне ды тэатральнага вытокаў". 28 – 30 ліпеня.
 - Выстава "Летапіс праса: разладзім старонкі" з прыватнай калекцыі Барыса Васільева і Юліі Рэжускай. Малая выставачная зала. Да 12 лістапада.
 - Выстава "Упершыню экспанат. 3 фонду Нацыянальнага гісторыка-культурнага музея-запаведніка «Нясвіж», прысвечаная 30-годдзю ўстанова і 800-годдзю горада Нясвіжа. Вялікая выставачная зала. Да 10 снежня.
 - Праект "Ператворэння ў попель. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны". Экспазіцыйная зала першага пусковага комплексу.
 - Міжнародны выставачны праект "Castrum doloris. Пахавальны цырыманял нясвіжскага двара". У складзе пастаяннай экспазіцыі.

- Мерпрыемствы**
- Квэсты: "Палацавыя таямніцы", "Музычная скарбніца Нясвіжскага палаца".
 - Виртуальныя выставы: "Ператворэння ў попель. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны", "Нясвіж – здабытак сусветнай культуры", "Разбуралены след вайны ў архітэктуры Нясвіжа".
 - Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках Нясвіжа.

- Аддзел экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці (г. Нясвіж, вул. Гейска, 1)**
- Часовая выстава мастака Генадзя Чыстага "Кошык летніх падарункаў". Да 7 жніўня.

УНП 600207920

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА У В. РАЎБІЧЫ

спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён, тэл.: 8 017 5074468

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава "Народнае мастацтва Беларусі XX – XXI стст.". Да 9 верасня.
- Праграма "Каляды ў музеі". Пrowadзіцца заўсёды.

Працягласць – 2 – 2,5 гадзіны. Папярэдні запіс абавязковы.

УНП 100377771

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г. п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць, тэл.: 8 01596 36290, 8 01596 36270

- Пастаянная экспазіцыя.
- Квэст "Таямніца двух куфраў". Разлічаны на адначасова ўдзел ад 10 да 15 чалавек і прадугледжвае ўдзел асобных каманд з колькасцю удзельнікаў у кожнай ад 1 да 5. 22 ліпеня ў 15.30.
- Часовая экспазіцыя "Наступрач часу. Да 40-годдзя пачатку рэстаўрацыі Мірскага замка" (0+). Да 10 жніўня.
- Часовая экспазіцыя васковых фігур "Таяная вярэра" (0+). Да 31 жніўня.
- Выстава "ARMATUS. Ваенна-гістарычная рэканструкцыя даспеаў і зброі" (0+). Паўночны корпус. Да 31 жніўня.
- Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.

- Экскурсіі з элементамі тэатралізацыі для дзяцей і дарослых.
- Экскурсія для двух "Інтрыгі Купідона".
- Квэст-экскурсія для ўсёй сям'і "Легенды і паданні Мірскага замка".
- Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: "Святочная страва для князя па старадаўнім рэцэпце", "Асабліваці жанолага касцюма XVIII ст.", "Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ у XVI ст.", "Печы з каробкавай кафлі XVI–XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў".

УНП 590201541

СТРАТА

Калектыў Нацыянальнай кінастудыі "Беларусь-фільм" смуткуе ў сувязі са смерцю Ларысы Уладзіміраўны Маршалавай. Выказваем глыбокія спачуванні родным і блізкім Ларысы Уладзіміраўны, падзяляем цяжкую горчыю незаменнай страты. 12 ліпеня 2023 года пайшла з жыцця прыгожая жанчына, поўная сіл і творчых планаў, выдатны чалавек, таленавітая актрыса тэатра і кіно, вядучы майстар сцэны тэатра-студыі кінаацэра Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" Ларыса Уладзіміраўна Маршалава. Яна пайшла з жыцця раптоўна, нічога не прадракала такога хуткага і трагічнага канца... І горыч ад яе страты абрунулася на ўсіх, хто яе ведаў: на блізкіх і родных, на яе калег і сяброў, гледачоў яе тэатральных і кінарабат. Яна была добрая і велікадушная. У ёй не было зайздрасці і непраязнасці. І гэтая мяккая жаночая існасць рэалізоўвалася і ў кадры, і на сцэне. Яна была смяшліва. Пацудзіць гумару, з якім яна раскавала пра сваіх герайна, ішло ад глыбіні разумення сутнасці характара персанажа і ад абстрактнага ёю драматургічнай сітуацыі. Таму працаваць з ёю было цікава. Яна таленавітая... Гэта дар, які мы не ўбачым і не адчуем, таму што актрыса тэатра і кіно Ларыса Маршалава пайшла з жыцця. І мы развітаемся з ёй. Смуткуем і развітаемся! Падзяляем горчы і душэўны боль, выказваем шчырыя спачуванні родным і блізкім Ларысы Уладзіміраўны, яе калегам і сябрам, глыбока смуткуем у сувязі з вялікай незаменнай стратой.

Вы карыстаецеся стыкерамі ў анлайн-ліставанні і хочаце папоўніць сваю калекцыю? Прапануем вам стыкерпак ад "Культуры" на роднай мове!

Выказаць эмоцыі вам дапамогуць класікі беларускай літаратуры. Выбірайце самую трапную цытату — і здзіўляйце сваіх суразмоўцаў у Telegram!

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Тэлефоны: 8 017 3970163, 8 025 6677819.

КУЛЬТУРА

Сайт: kultura-info.by
E-mail: kim@kultura-info.by

ШТОТЫДНЭВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ ГАЗЕТА, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца на беларускай мове. Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавечкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Дырэктар — ДУЛЕВІЧ Віктар Іванавіч. Рэдакцыя газеты "Культура": Галоўны рэдактар — ДУЛЕВІЧ Віктар Іванавіч. Намеснік галоўнага рэдактара — ШЧУРОК Жанна Генадзеўна. Адказны саратар — Галіна МАЛІНОўСКАЯ. Рэдактары аддзелаў — Віктар ГАВУРЫШ, Яўген РАГІН. Аглядальнікі рэдакцыі: Яўгенія ТАБЕЦ.

Антон РУДАК, Ганна САКАЛОВА, Ілья СВІРЬЦІ, Юрыў ЧАВЯКЕВІЧ, Дзмітрый ШЫЙКА, Зміцер ЮРКЕВІЧ, Анастас ЮРКЕВІЧ. Рэдактар літаратуры — Мацвей ЗАЙЦАУ. Рэдактары мастацкай — Марына ПЯРКОўСКАЯ, Мікалай КАСЦЮКОУ. Адрас рэдакцыі: 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх.

Тэлефоны: 8 017 2860797, 8 017 3345723. Тэлефон-факс: 8 017 3345741. Раўндтэлеры: 8 017 3345735. Рэкламны адрас: 8 017 2860797. Падпісны індекс: 63872, 638722 (льготны на паўгоддзе: 63872, 638722 (зніжка 15 %)). Камплект (газета "Культура" і часопіс "Мастацтва"): 63874, 638742 (зніжка 10 %). Рознічны кошт — па дамоўленасці. * — матэрыял на правах рэкламы.

Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэдакцыйна і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

Падпісана ў друку 20.07.2023 у 16.00. Замова № 1571. Наклад 3344. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавечтва "Беларускі Дом друку". 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. © "Культура", 2023.